

ҰЛТТЫҚ ұлан - ел айбыны

БҰРКІТ

№ 6 (96)
2023 жыл

Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының журналы
Журнал Национальной гвардии Республики Казахстан

БҰЛ САҢДА:

7

ВЕРНЫ ВОИНСКОМУ ДОЛГУ

9

**АВИАПАРК НАЦГВАРДИИ ПОПОЛНИЛСЯ
ЕЩЕ ОДНИМ НОВЫМ САМОЛЕТОМ**

11

**ЖИЗНЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ
ГЕНЕРАЛА РУСТЕМХАНОВА**

22

«ЖАС БҮРКІТКЕ» – 20 ЖЫЛ!

25

**BURKIT –
ОТРЯД СПЕЦИАЛЬНОГО НАЗНАЧЕНИЯ**

36

БАТЫРЛАР РУХЫ ӨШПЕЙДІ

6 (96) 2023 жыл

Алғашқы нөмірі 2005 жылы жарық көрді.
Журнал екі айда бір рет шығады.

“Ұлттық ұлан жаршысы” оқу-әдістемелік жинағы – журналдың қосымшасы болып табылады.

МЕНШІК ИЕСІ:

Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының Бас қолбасшылығы.

Бас редактор:

Ерболат Сұлтанов

Редакция алқасы:

Үмбетов Қ.Ж., Тоқышев Қ.Ж.,
Крамар А.А., Сұлтанов Е.М.,
Қожахметов Қ.Ә., Сиярбаев А.М.,
Сейітов Д.Б., Қайыркенов Р. Р.

Көркемдік дизайн және беттеу:

Дәуренбеков Р.М.

Фототілші:

Парпура М.А.

Материалдарды көшіріп басқан кезде журналға сілтеме көрсетілуі тиіс.

Редакция жариялануға жолданған материалдарды қысқартуға, автор көзқарасын сақтай отырып, әдеби-көркем тұрғыдан өңдеуге құқылы. Қолжазбалар таратылмайды және қайтарылмайды. Фактілердің растығына және кейіпкерлердің аты-жөндерінің дұрыстығына, құпиялардың сақталуына – мақала авторы, баспа өнімінің сапасына – баспахана жауапты. Оқырмандармен байланыс тек журнал беттері арқылы жүргізіледі.

Басылымға Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің 23.01.2015 жылғы № 15076-Ж бұқаралық-ақпарат құралдары есебіне алу туралы куәлігі берілді.

Редакция мекен-жайы: 010000
Астана қ., Жангелдин к., 2
тел.: 8 (7172) 39-18-16, 72-40-30

«МЕДИАТУР» қоғамдық бірлестігі баспаханасында басылды. Астана қ., А. Иманова көшесі, 19

Теруге 10.11.2023 ж. берілді.
Баспаға 15.12.2023 ж. жіберілді.
Қағаз форматы – А4

Таралымы 1500 дана
Тапсырыс № 006

Мазмұны

4

Ел қалаулылары есірткі айналымына алаңдаулы
Сүйкім АЯПБЕРГЕНҚЫЗЫ

7

Верны воинскому долгу
Егор БОНК

9

Авиапарк Нацгвардии пополнился новым самолетом
Ерболат СУЛТАНОВ

11

Жизненные принципы генерала Рустемханова
Куаныш КОЖАХМЕТОВ

20

Күнтізбе
Рахат ДӘУРЕНБЕКОВ

22

«Жас бүркітке» – 20 жыл!
Жанболат КЕНЖЕҒҰЛ

25

Burkit – отряд специального назначения
Куаныш КОЖАХМЕТОВ

28

Жітіқара қарауылы
Алияр ДҮЙСЕНБАЙ

30

Ұлттық ұланның өнерлі жұлдызы
Құралай ЖҰМАҚЫЗЫ

33

Спортшылар жеңісі - ел мерейі
Құралай ЖҰМАҚЫЗЫ

36

Батырлар рухы өшпейді
Жанбатыр САРТАЕВ,
Әсемгүл ҚЫДБЕКОВА

ЕЛ ҚАЛАУЛЫЛАРЫ ЕСІРТКІ АЙНАЛЫМЫНА АЛАНДАУЛЫ

ҚР Парламенті Мәжілісінде есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл туралы Үкімет сағаты өтті. Мәжіліс отырысында депутаттармен бірге елдегі есірткі ахуалы және оған қарсы күрес жөніндегі мәселелер ортаға салынды. Сондай-ақ тақырыпты талқылауға Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы күрес жөніндегі Орталық Азия өңірлік ақпараттық үйлестіру орталығының директоры Атагелді Языев, облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының өкілдері қатысты. Жиын алдында Мәжіліс қатысушыларына Үкімет сағаты аясында ҚР Ішкі істер министрлігі тақырыптық көрме ұйымдастырды. Көрмеде депутаттарға есірткі қылмысымен күрес бағыты бойынша интерактивті карта, есірткі зертханасы мен есірткі тренажерларының үлгілері көрсетілді.

Мәжіліс отырысының басында сөз алған ҚР Парламенті Мәжілісі Төрағасының орынбасары Дания Еспаева елде есірткі қылмысына қатысты шешілмеген бірнеше түйткілді мәселелердің бар екенін жеткізді.

– Елімізде есірткі қылмысына қарсы іс-шаралар тұрақты қолға алынып жатқанына қарамастан, әлі де бірқатар шешілмеген мәселе бар екенін атап өткен жөн.

Олар – елімізде есірткіге тәуелді адамдардың нақты статистикасының болмауы, есірткі қылмысына қарсы күрес бойынша халықаралық өзара іс-қимылды күшейту қажеттілігі, сот сараптама органдарында, кеден және шекара бекеттерінің жеткілікті түрде материалдық-техникалық қамтамасыз етілмеуі және есірткіге қарсы профилактикалық іс-шаралар жүргізу үшін қала мен облыс әкімдік

терінің аумақтық бөлімшелерінің бірдей қаржыландырылмауы.

Мәселен, биыл Астана қаласы Полиция департаменті үшін 45 миллион, ал Алматы қаласының Полиция департаменті үшін 7 миллион теңге қаржы бөлінген, – деді Дания Мәдиқызы.

ҚР ІІМ министрі Ержан Саденов Мәжіліс жиынында жасаған баяндамасында елдегі есірткі ахуалы туралы баяндап берді. Онда ол дүние жүзі бойынша анықталған мыңнан аса есірткі түрінің шамамен 700-ге жуық есірткі мен аналогы Қазақстанда кездесетінін айтты. Бұдан бөлек, Қазақстанда есірткі айналымына негізгі үш фактор – каннабис шикізаты (Шу алқабы, Қызылорда), «Солтүстік бағыт» арқылы өтетін ауған героині, синтетикалық есірткінің жиі таралуы себеп болып отырғанын атап айтты. Сонымен қатар ведомство басшысы елдегі есірткі жағдайының күрделенуін нақты үш кезеңге бөліп көрсетті. Мәселен, 1990 жылдары отандық есірткі нарығында марихуана, гашиш, шикі апиын басым болса, сонымен қатар, кейін ауған героинінің алғашқы партиялары пайда болған. 2000 жылдардың басында героинге тәуелділіктің өсуі байқалды. Кейінірек синтетикалық каннабиноидтар айналымға шықты. 2015 жылдан бастап құқық қорғау органдары синтетикалық есірткінің толық таралуына тап болды.

– Алғашқыда біздің заңнама жедел әрекет етуге мүмкіндік бермеді.

2019 жылға дейін есірткінің тізімі тек заң деңгейінде реттелетін. Тиісті нормаларға өзгеріс енгізу бір жылдан астам уақытты алатын. Есірткі нарығы бақылаудан тыс жаңа заттардың құрамын-

дағы 1-2 молекуланы алмастырып үлгеретін. Бұл есірткі сатушылардың заңнаманы айналып өтуіне ықпал етті, – деді министр Ержан Сапарбекұлы.

Есірткінің белең алуына байланысты ПМ тиісті мемлекеттік органдармен нақты шаралар мен оңтайлы шешім қабылдауға мәжбүр. Осыған байланысты ПМ тиісті заң жобасын әзірледі. Ол Үкіметке есірткі тізімін бекіту құзыретін берді. Бұл заң Үкіметке есірткі тізімін бекіту өкілеттігін міндеттеді. Қазіргі есірткі тізімін реттеп келістіретін органдарды 11-ден 3-ке дейін (Ішкі істер, Денсаулық сақтау және Әділет министрліктері) азайту қарастырылып отыр.

– Біріншіден, жаңа психикалық белсенді заттарды бақылауға алудың нақты механизмі енгізілді. Қазіргі таңда елімізде есірткінің барлық түрі бақылауға алынды. Екіншіден, оларды тізімге қосу процедурасы бір айдың ішінде енгізіледі. Еуразиялық Одақ елдерінің тізбелерінде немесе Біріккен ұлттар ұйымы Халықаралық комитетінің ұсынымдарында есірткі заттардың болуы жеткілікті. Үшіншіден, елімізде есірткінің

жаңа түрі пайда болмай тұрып бақылауға алынады, – деді ПМ басшысы.

Аталған өзгерістер енгізілген күннен бастап синтетикалық есірткімен күресудің құқықтық құралдары пайда болды. Дегенмен, соңғы бес жылда синтетикалық есірткіні тәркілеу көлемі 10 келіден бір тоннаға дейін күрт өсті. (2019 жылы – 10 келі, 2020 жылы – 50 келі, 2021 жылы – 100 келі, 2022 жылы – 582 келі, 2023 жылы – 1 тонна 40 келі).

Сонымен қатар ПМ минис-

трі Ержан Сапарбекұлы соңғы жылдары киберкеңістік арқылы тез белең алған есірткі бизнесіне қарсы күресте қабылданған шараларды айтып өтті. Мәселен, «Киберқадағалау» жүйесі арқылы анықталған есірткі сайттары бұғатталады. Оның көмегімен үш мыңнан астам интернет-ресурс бұғатталды. Тыйым салынған контентті автоматты түрде іздеу арнайы бағдарламамен қамтамасыз етіледі. Есірткі тұтынушылар арасында Telegram мессенджері өте танымал. Есірткі таратушы-

лар бір бірін танымайды, барлық байланыс түрі боттар арқылы жүргізіледі. Жыл басынан бері чаттар, арналар, сайттар секілді алты мыңнан астам ақпараттандыру нысандары әрекеттерінің жолы кесілсе, Telegram каналында 1,3 мың интернет-дүкен жабылды.

ҚР Парламенті Мәжілісінде министр Е. Саденов есірткіні насихаттаған немесе жарнамалаған азамат құқықтық жауапкершілікке тартылатынын айтты.

– Президенттің тапсырмасы бойынша 2020 жылы интернет арқылы есірткі таратқаны үшін жаза күшейтілді. Есірткіні жарнамалау және насихаттау үшін қылмыстық жауапкершілік енгізілді. Осыған орай граффити және есірткі сайттарының мекенжайлары бар басқа ақпаратты таратушылар үшін нақты жаза қолданылатын болды. Бұрын олар әкімшілік заңнаманың нормаларына да бағынбаған, – деді.

Есірткі бизнесі – ұйымдасқан қылмыс түрі. Мұнда бірнеше адамның қатысуы болуы мүмкін. Осыған қатысты Ішкі істер министрі Ержан Сапарбекұлы Үкімет сағатында елімізде жыл басынан бері 75 жасырын есірткі зертханасының анықталғанын, ПМ-нің жыл басынан бері төрт трансұлттық ұйымдасқан қылмыстық топтың жойылғанын жеткізді. Қылмыстық жауапкершілікке 14 қатысушы тартылды, оның 13-і – шет мемлекеттердің азаматтары. Олардан шамамен 100 келі «синтетика», 85 тоннадан астам прекурсорлар, 13 реактор және 1 мыңнан астам зертханалық жабдық тәркіленген. Осылайша пайдалануға дайын сегіз тонна заттың өндірісі тоқтатылды. Бұл шамамен, 25 миллион бір реттік доза және сәйкесінше мыңдаған өмір құтқарылды. Есірткімен күрес – қоғамдық міндет. Елдегі нашақорлық мәселесін тек күштік әдістермен шешу мүмкін емес. Сондықтан есірткі қылмысының алдын алу шараларының толыққанды жүйесі қажет.

– Мұнда барлық уәкілетті органдардың қатысуымен нашақорлықты алдын алудың нақты жүйесі қажет. Ұлттың генофондына, біздің балаларымыздың болашағына қауіп төніп тұр, – деп атап өтті министр.

Осыған сәйкес, биыл Нашақорлыққа және есірткі бизнесіне қарсы күрестің 2023-2025 жылдарға арналған кешенді жоспарының жобасы дайындалды. Жобаның негізгі мақсаты – есірткінің (синтетиканың) қауіпті түрлеріне сұранысты қысқартуға және таралу арналарының жолын кесуге, есірткіге тәуелділікті, оның ішінде жастар мен жасөспірімдер арасында ерте сатыда анықтауға, есірткі тұтынушылардың шынайы есебін анықтауға, материалдық-техникалық жарақтандыруға және уәкілетті органдардың ұйымдық-құқықтық мәртебесін арттыруға бағытталған жалпыұлттық деңгейде жүйелі шараларды қабылдау. Жобаны дайындауға екі мыңнан астам азамат қамтылып, 10-ға жуық үкіметтік емес ұйым тартылған. Үкімет сағатында сөз алған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрайымы Снежанна Имашева жастар арасында жиі таралған синтетикалық есірткі мәселесіне қатысты:

– Сот сарапшыларының айтуынша, синтетикалық есірткіні қолдану жылдан-жылға өсіп барады. Тәркіленген есірткі түрлерін сараптап анықтау үшін қымбат, жоғары технологиялық жабдықтар қажет. Қазіргі таңда синтетикалық есірткілерді толық және уақытылы зерттейтін құралдар Қазақстанның көптеген облысында жоқ, – деді депутат.

Сонымен бірге Орталық Азия аумағында есірткіге қарсы күрес маңызды мәселеге айналғаны жайлы Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы күрес жөніндегі Орталық Азия өңірлік

ақпараттық үйлестіру орталығының директоры Атагелді Язлыев жеткізді. Ол өз сөзінде бірде-бір ел есірткі мәселесін жалғыз шеше алмайтынын, сондықтан есірткі қауіпімен күресу халықаралық қоғамдастық тарапынан бірыңғай және келісілген күш-жігерді талап ететінін атап өтті. Бұл жолда Орталық Азия өкілі есірткімен айналысатындарды құрықтаудағы бірлескен іс-шарада Қазақстан Республикасының орны бөлек екенін жеткізді.

Үкімет сағатының соңы сұрақ-жауап бөліміне жалғасты. ҚР Парламенті Мәжілісі депутаттарының есірткі қылмысына қатысты қойылған сауалдарына Ішкі істер министрі Ержан Саденовпен қатар бірнеше мемлекеттік орган басшылары да жауап берді.

Мәжіліс отырысының талқылау бөлімінде сөз алған «AMANAT» партиясы фракциясының мүшесі, депутат Наталья Дементьева:

– Бүгін өте маңызды тақырып талқыланды. Жастардың, оның ішінде 16 жасқа толмаған жасөспірімдер арасында есірткіні пайдалану, тарату, сату мәселесі өршіп отыр. Бұл өте қауіпті құбылыс. Бұл ұлттың болашағына балта шабумен бірдей. Әсіресе, бұқаралық ақпарат құралдары есірткіге қарсы қатаң насихат жүргізу керек. Ең тиімді әдістердің бірі – есірткіге қарсы сипаттағы жарнама. Ол қоғамдық пікірді қалыптастыруға, жастардың санасына әсер етуді күшейтуге ықпал етеді. Сол арқылы есірткіге қарсы көзқарасты қалыптастырады, – деп пікір білдірді.

Елде белең алған есірткі қылмысына дер кезінде тосқауыл болмаса, бұл бір жағынан құмарлық, екінші жағынан пайданың төте жолы болып тұрғаны жасырын емес.

Сүйкім АЯПБЕРГЕНҚЫЗЫ,
суреттерді түсірген
Медет ӘШІРБЕКОВ

ВЕРНЫ ВОИНСКОМУ ДОЛГУ

16 декабря 2023 года Заместитель Министра внутренних дел Республики Казахстан – Главкомандующий Национальной гвардией генерал-лейтенант Еркин Ботаканов лично поздравил около 500 военнослужащих столичной оперативной бригады, среди которых были офицеры, военнослужащие по контракту и по призыву.

- Поздравляю личный состав с Днём Независимости Республики Казахстан! За годы Независимости наша страна стала государством с дружным и миролюбивым народом, сильной экономикой, ста-

бильной политической системой, высоким авторитетом на международной арене. На Национальную гвардию возложена крайне важная задача по охране общественного порядка и безопасности. Уверен, что весь личный состав с честью справится с поставленными задачами, будет и в дальнейшем надежно стоять на страже правопорядка в городе. Желаю вам

верности долгу, крепкого здоровья и успехов в службе, - сказал Главкомандующий.

Отметим, что личный состав воинской части 5573 совместно с сотрудниками органов внутренних дел обеспечивает охрану общественного порядка, оберегая жителей и гостей нашей столицы от противоправных и иных посягательств. Практи-

чески ежедневно в 2 смены на службу в 5 районах столицы выходят до 1200 военнослужащих, в том числе офицеров, военнослужащих по контракту и солдат срочной службы.

К слову, ими в период боевой службы раскрываются факты грабежей, краж и разбоев, задерживаются лица, находящиеся в розыске. Солдаты и офицеры находят мобильные телефоны, ноутбуки, денежные средства и наркотики, также военнослужащие часто совершают положительные примеры, например, помогают гражданам в поиске их детей или других родственников.

Так, за 11 месяцев 2023 года выполнено около 1500 задач боевой службы, в том числе патрульно-постовой службы 220 задач, по обеспечению дорожной безопасности во время передвижения охраняемых лиц около 100 задач. Гвардейцы обеспечивали спортивно-массовые мероприятия, принимали участие в поисках и в оперативно-профилактических мероприятиях «Правопорядок». Обеспечено 280 общественно-политических мероприятий.

За время несения службы войсковыми нарядами было задержано и доставлено в столичные районные управления полиции более 7350 правонарушителей. Стоит сказать, что военнослужащими столичной оперативной бригады совершено 175 положительных примеров, в том числе 40 случаев нахождения и возвращения владельцам мобильных телефонов, 19 случаев нахождения детей.

Старший лейтенант
Егор БОНК

АВИАПАРК НАЦГВАРДИИ ПОПОЛНИЛСЯ НОВЫМ САМОЛЕТОМ

25 декабря 2023 года на аэродроме г. Астаны прошло торжественное мероприятие по случаю поставки второго многоцелевого среднего транспортного самолета Y8F200WA для авиации Национальной гвардии Республики Казахстан.

Поставка самолета осуществлялась аппаратом военного атташе при Посольстве Китай-

ской Народной Республики в Республике Казахстан и Компанией «САТИС» Корпорации авиа-

ционной промышленности Китая.

Отметим, что за годы своего существования (1979 г. – по н.в.) Компания САТИС поставила в более чем 60 стран мира свыше 2600 типов вооружения и военной техники, включая 35 типов воздушных судов.

Сотрудничество между Национальной гвардией Казахстана и Китайской авиационной промышленностью началось в 2016 году с поставки первого самолета Y8F200W, который был поставлен для войск правопорядка нашей страны в 2018 году. Эксплуатация данного самолета в различных климатических условиях Казахстана наглядно демонстрирует способность выполнять все поставленные перед Национальной гвардией служебно-боевые задачи.

Самолет Y8F200WA (аналог одного из лучших – советского транспортного самолета Ан-12) представляет собой полногерметичный многоцелевой средний транспортный самолет с максимальной дальностью полета 4100 км и пред-

назначен для перевозки как крупногабаритных грузов массой до 20 тонн, так и служебных пассажиров численностью до 86 военнослужащих. Крейсерская скорость самолета составляет 550 км/ч., а практический потолок – 10050 м.

Самолет имеет необходимое оборудование для эксплуатации днем и ночью в сложных метеословиях, а также может выполнять посадки на необорудованные и полевые аэродромы.

Эксплуатация первого самолета позволила Национальной гвардии в разы расширить применение авиации в решении задач как по охране общественной безопасности страны, так и при оказании помощи зарубежным странам.

Только за 2023 год, при оказании гуманитарной помощи Сирийской Арабской Республике, Турецкой Республике и Исламскому Эмирату Афганистан в период чрезвычайных ситуаций, было доставлено свыше 120 тонн гуманитарного груза, эвакуировано и перевезено более 80 человек.

Всего до 2025 года запланирована поставка еще 4-х самолетов данного типа, приобретение которых имеет большое значение для развития отечественной авиационной промышленности в рамках проекта «Один пояс – один путь», что в свою очередь укрепит мост дружбы между Китайской Народной Республикой и Республикой Казахстан, а также внесет новый вклад в развитие всесто-

ронного стратегического партнерства между двумя странами.

– Национальная гвардия является первопроходцем в приобретении самолетов данного типа не только в Центрально-азиатском регионе, но и среди стран СНГ. Выбор самолета Y8F200WA успешно соединил в себя такие критерии, как «цена-качество».

Хотелось бы выразить особые слова благодарности командиру и всему составу экипажа за успешную доставку воздушного судна из Китая в Казахстан. Отдельное спасибо представителям завода-изготовителя за обучение на территории Китайской Народной Республики как летного, так и инженерно-технического составов авиационной базы Национальной гвардии, – отметил в ходе рабочего совещания заместитель Главнокомандующего Национальной гвардией по технике и вооружению генерал-майор Константин Воронкин.

– Для меня большая честь собраться сегодня здесь, вместе с нашими казахскими друзьями. Китай и Казахстан связаны общими горами и реками. Являются добрыми соседями, верными друзьями, надёжными партнёрами и братьями. При поддержке Национальной гвардии Казахстана и аппарата военного атташе при Посольстве КНР в Республике Казахстан передача и поставка самолёта прошли по плану и закончились благополучно.

За годы сотрудничества мы убедились, что авиационные специалисты Национальной гвардии являются профессионалами своего дела. Взаимодействие с вами оставляет глубоко-положительные впечатления у китайского персонала. Мы очень рады, что предыдущий принятый самолёт показал качественную работу и мы искренне надеемся, что Национальная гвардия будет должным образом использовать и обслуживать данные самолёты и в последующем – чтобы воздушный флот мог работать с высокой степенью исправности и продолжать вносить весомый вклад в дело национальной обороны Казахстана. Мы, как производители самолёта, готовы сделать всё возможное, чтобы обеспечить всестороннюю поддержку и обмен опытом в эксплуатации и обслуживании данного типа воздушного судна и будем оказывать техническую поддержку на протяжении всего срока службы.

Китайская пословица гласит: «Дружба – неисчерпаемое богатство». Таким образом, Китай и Казахстан открывают следующую главу истории сотрудничества и партнёрства, – отметил в ответном слове заместитель Директора Департамента сервиса клиентов компании «САПС» Янг Джингжи.

**Полковник
Ерболат СУЛТАНОВ**

ЖИЗНЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ ГЕНЕРАЛА РУСТЕМХАНОВА

10 января исполнилось 32 года со дня образования Национальной гвардии РК - гаранта внутренней безопасности государства. У истоков войск правопорядка стояли люди, которым на начальном этапе Независимости выпала большая честь и ответственность создавать законодательную базу войск, брать под охрану важные государственные объекты, в сложных условиях переходного периода противодействовать разгулу преступности и вместе с полицией обеспечивать правопорядок в стране. Генералам и офицерам того периода, умело управляя войсками удалось не только сохранить войска и заложенные годами воинские традиции, но и успешно выполнить все поставленные задачи.

Многие из них и сегодня продолжают трудиться на благо Отечества. В их числе генерал-майор в отставке Ерсайын Рустемханов, который в течение последних 17 лет возглавляет ветеранскую организацию регионального командования «Орталык» Национальной гвардии РК. Его жизненный и служебный путь может быть примером безаветной службы для молодых офицеров, сегодня многие из его учеников занимают ответственные должности в Национальной гвардии и других войсках, показывают себя как высококлассные специали-

ты в военном деле. За заслуги в развитии социальной сферы, образцовую службу в государственных органах и активную общественную деятельность Указом Главы государства в 2023 году генерал-майор Ерсайын Рустемханов награжден орденом «Құрмет».

Перипетии судьбы

Ерсайын Шамгонович родился в 1955 году на станции Сарыозек Кербулакского района ныне Жетысуской области, в семье железнодорожника. Отец Шамгон-ага работал в депо машинистом, а мама Махтум Митали-

повна – досмотрщиком вагонов. Родители за долгие годы безупречной работы в одной отрасли были удостоены звания «Почетного железнодорожника». Сами трудились, не покладая рук и воспитали трех сыновей и дочь, приучив их к труду, уважению к старшим, быть честными и справедливыми. Они были родом из Бескарагайского района ныне Семипалатинской области. В трудные годы, когда в Казахстане свирепствовал голод, были вынуждены уехать из родных мест в Алтайский край России, вернулись оттуда только перед самой войной в 1939 году.

Ерсайын вместе с братьями Акыйк, Ертаргыном и младшей сестрой Баян учились в местной школе, а когда семья переехала в рядом расположенный совхоз, продолжили учебу в школе-интернате сельской школы Коспан того же района. Еще с детства у него, как у многих мальчишек того времени, была мечта стать военным. Примером ему служили родной отец Шамгон и его братья Нурумжан, Магауя, Тохтархан – участники Великой Отечественной войны. Тохтархан погиб под Москвой, а Нурумжан в – 1944

году в боях за освобождение Румынии. Живым с войны вернулся только дядя Магауя, который прожил до глубокой старости в Нижнем Новгороде. Они с супругой Анной Павловной воспитали 12 детей, которые в настоящее время проживают в России.

Отца Ерсайына Шамгоновича призвали на войну последним из семьи в конце 1944 года, после окончания артиллерийской школы командиром расчета, сержантом служил на Дальнем Востоке. Он был участником крупной военной операции против японцев, после разгрома советскими войсками Квантунской армии охранял военнопленных и демобилизовался только в 1947 году.

– Мой отец был очень скромным, никогда не бил себя в грудь, что он фронтовик, рассказывал, что по сравнению с его братьями войну не видел, – говорит Ерсайын Шамгонович. – В родном доме у нас на стене висели два портрета. Одна была фотография Нурумжана ата в красноармейской буденовке. Говорят, что он был разносторонним человеком, до войны в Сарыюзекской школе работал завучем, преподавал музыку и играл на баяне. На войне был офицером-политруком.

Второй, в офицерской форме с медалями был портрет дяди моего отца, которого звали Мурсалимом, он служил в подразделениях СМЕРШ НКВД. После войны работал в партийных и советских орга-

нах, а когда его направили первым секретарем Панфиловского района Талдыкорганской области, они вместе с супругой Зинаидой Лимаренко часто бывали у нас в гостях. Хорошо был знаком с руководителями Казахстана Динмухамедом Кунаевым и Байкеном Ашимовым. Именно он перед войной, после окончания школы НКВД отыскал своего брата, моего деда с семьей в Алтайском крае и перевез в Казахстан. В 1967 году умер прямо на работе, сказалось полученное на войне тяжелое ранение в голову. Похоронен в г. Чунджа.

И вот, глядя на эти две фотографии, всегда говорил себе, что тоже стану военным. Старался быть похожим на них, в школьном интернате как староста помогал заведующему поддерживать дисциплину и порядок. Если возвращались стар-

шие ребята в ауле из армии, просил у них форму поносить. Я был рослым, надевал форму и красовался, а больше всего любил морскую форму, хотел стать моряком.

В погоне за мечтой выпускник школы отправляет документы в Тихоокеанское высшее военно-морское училище имени С. Макарова в городе Владивосток. Однако его планам не суждено было сбыться.

Получилось так, что пришел вызов из училища, а он в это время находился у сестры отца в другом ауле, помогал ей по хозяйству. Так как был уже призывного возраста, получил приписное свидетельство в военкомате, где записали в военно-морскую команду. Прошел районную и областную комиссию, и уже знал свою команду, что направят служить в Северодвинск, подводником.

Но тут судьба опять сыграла с ним злую шутку. Тетя скоропостижно скончалась, и когда пришла повестка в армию, Ерсайын находился на похоронах. Приехав в аул, узнал, что его ищет военком района, чтобы вручить повестку. Что делать? Сказали ехать в областной призывной пункт, который находился на станции Уштобе.

На всю жизнь запомнил фамилию областного военного комиссара полковника Бойко, а в районе начальником 2-го отдела был майор Бахтияр Нургалиев, летчик в отставке, всегда ходил в летной военной форме. Увидев Ерсайына, он

стал ругаться. Понять можно, один раз опоздал на экзамены в военное училище, второй раз на призыв. Да еще в ВМФ, куда штучно отбирали, по росту и здоровью. Военком объявил за неявку 15 суток ареста.

Дальше отправили в РОВД г. Уштобе, где он должен был отсидеть 15 суток, это был конец октября 1974 года. Здесь пришлось поработать грузчиком на мясокомбинате, загружали рефрижераторы тушами.

– Прибываю обратно в областной призывной пункт, и меня определили в резерв призывников, разместили в бараке, с такими парнями, как я провинившимися, около 70 человек. Нахожусь там неделю, нас никуда не берут, а в это время команды уходят - в «загранку», танкисты, летчики, пограничники, – продолжает свой рассказ генерал.

Как-то вышел во двор военкомата, а там стоит офицер-десантник, старший лейтенант, подает команду. Приехав за призывом, он не может набрать людей в свою команду и вслух говорит: «Где взять?». Ерсайын подумал, что ему улыбнулась фортуна, подошел к нему, представился и сказал, что отстал от команды по семейным обстоя-

тельствам, 1-я группа здоровья, в морскую команду шел, имеет спортивные разряды. Ознакомившись с данными, тот побежал к военкому, через некоторое время выходит и хлопнув по плечу, командирским голосом: «Все, поедешь служить в Каунасский десантный полк, я посмотрел твою анкету, ты подходишь нам». А тут, как назло, из района привозит очередной призывной состав начальник второго отдела майор Нургалиев. Он, кричит: «А куда этого «шалапая» забирают?! Ему десантник: «Они на гражданке все такие, приедут в часть, мы их перевоспитаем».

«Ничего подобного!», закричал Нургалиев, он поедет служить туда, где на собаках ездят. Я не позволю, только через мой труп! И побежал к военкому, за ним старший лейтенант. Через некоторое время выходит десантник расстроенный, машет

руками и кричит: «Да ну вас!» Вот так не суждено было попасть ни в училище, ни в морфлот и десантные войска.

– Все призывы уехали, во все рода войск, на дворе уже ноябрь, а нас уже набралось примерно 90 человек, – говорит ветеран. – Вот и последние команды уходят в стройбат. В один из дней нас построили, проверили вещмешки и

пешком повели на станцию, посадили в вагоны около 90 человек и поехали мы служить во Внутренние войска в Барнаул.

Напутствие комдива

– В пути интересный эксцесс случился, – говорит генерал. – Когда нас высадили на перрон, там стояли ЗИЛы с эмблемами Внутренних войск. Я подхожу к одному водителю, облокотившегося на машину. Обращаюсь к нему: «Земляк, можно прикурить, сигарет не будет?» А тот маленького роста, с усами, кавказской национальности, на меня так посмотрел и выпалил: «Ты че, салага, берега попутал что ли?» И как пнет меня по ноге. Я его за грудки и об радиатор машины ударил. Он кричит: «Приедешь в полк, я тебя убью!» Вот так, уже в пути нажил себе врагов.

Привезли в полк, сразу в баню, обработали хлоркой, одели в солдатскую форму. Завели в учебное подразделение, старшина, здоровый такой детина, командует, чтобы никто не выходил из расположения. После этого прибыли другие команды из разных уголков Советского Союза. Так началась служба.

Запомнилось утро первого дня в армии. Встали по команде, бегут к устью реки, на одном берегу сержант командует: «Взвод, ко мне!»,

новобранцы по пояс в снегу к нему, только доходят, другой сержант с противоположного берега кричит: «Взвод, ко мне!», и вот так раз 20 бегали, все взмокли, потом бегут в казарму, форму хоть выжимай. Дурь, которая была в голове, быстро улетучилась. На лыжах каждый день бегали, командовали командир роты капитан Сикорский и командир взвода лейтенант Андреев, учебку Ерсайын закончил с отличными результатами.

– По неписаным правилам, в сержантскую школу в Омск направляли лиц славянской национальности, но мы с моим сослуживцем Файзуллиним заслужили это право, – продолжает Ерсайын Шамганович. – Замкомандира полка полковник Зарубин, бывший морской офицер, тогда мне дал отличную характеристику. Сказал: «Парень толковый. Стреляет, бегаёт, все сдал на отлично, я ходатайствую».

А старослужащие ждут, не дождутся их в роте после учебки. До этого еще один эксцесс случился. Ерсайын и его товарищи Сергей Букреев из Волгограда, Конорев из Перми пошли в солдатскую чайную, взяли сладости и пока рассчитывались, Букреев взял кулек и вышел на улицу. Вышли вслед за ним, видят, он стоит без шапки и ремня.

«Слушайте ребята, вот они забрали у меня ремень и шапку», и показывает на солдат, идущих в сторону автопарка. Ерсайын бежит за обидчиками, выхватывает у одного ремень и шапку, кулек с пряниками и обратно. Все бегут в казарму, те за ними. Метров 300 пробежали, залетают в расположение, вслед старослужащие. Там их встречает старшина роты, ловит посторонних и выводит обратно за шиворот.

Перед отправкой в Омск всех собрали в клубе, распределили и ночью поездом отправили через Павлодарскую область. На одной из станций Ерсайын вышел на перрон покурить. Увидел в киоске книгу «Волоколамское шоссе» Александра Бека, с фотографией Бауыржана Момышулы на обложке. Вроде казах, а раньше ничего о нем не знал, в школе о нем не говорили. Взял эту книгу, расплатился. Прочитал всю книгу запоем, от корки до корки, удивляясь, что есть такой казах-полководец.

Когда прибыли в Омск, повторно прошли мандатную комиссию. У казахстанца первая группа по здоровью, разряд по легкой атлетике и самбо, 1-й разряд по боксу. Окончил учебку с отличием, и всего отличников было четверо из роты. На выпуск из сержантской шко-

лы во дворце Нефтяников приехал командир Новосибирской дивизии генерал Ермолов. Он лично вручал сержантские погоны и удостоверения классности по ИТСО.

– И здесь случился один эпизод, который запомнился на всю жизнь, – продолжает свой рассказ генерал. – Это были слова комдива, которые мне пригодились, когда я решил поступать в военное училище. Наступила моя очередь получать погоны, выхожу на сцену. Командир дивизии генерал Ермолов: «Молодец сынок, откуда?» Я отвечаю ему что из Казахстана. «А ты знаешь, кто такой Бауыржан Момышулы?» «Так точно. Он легендарный герой войны, отличился в обороне Москвы. Панфиловская дивизия, Волоколамское шоссе, деревня Дубосеково. Герой Великой Отечественной войны, хотя звание Героя ему не присвоили». И комдив, обращая ко всем: «Вот, учитеесь, как он знает своего земляка. Мы открыли в Новосибирске Высшее военное училище внутренних войск, и в следующем году состоится первый выпуск. Скажи командиру полка, если надумаешь поступать в училище, ты будешь зачислен».

За отличное окончание сержантской школы нашему герою

сразу присвоили звание сержанта, а в полку объявили 10 суток краткосрочного отпуска на родину. Некоторым выпускникам вручали младшего сержанта, другим ефрейторские погоны, были и те, кто ушел рядовым, с испытательным сроком, т.е. звания вручали по результатам учебы.

В Барнауле, на вокзале встретил командир взвода Андреев, кандидат в мастера спорта по самбо. Замкомандиру полка Зарубину он доложил так: «Товарищ подполковник, а вот Рустемханов, он с отличием окончил и приехал, гляньте, уже сержантом».

Казахстанец получил право выбора места службы, и командир части направил его в 1-ю роту по судебному следствию и конвоированию, которой командовал капитан Шубин. Через месяц он по собственному желанию перевелся в город Алейск, в отдельную роту полка, которая выполняла задачи по охране исправительного учреждения. Хотелось увидеть настоящую караульную службу с личным составом на периметре.

Здесь три месяца был командиром отделения, осенью Ерсайына Рустемханова назначили замкомвзвода, и к новому году присвоили

звание старшего сержанта. За отличную службу даже успел попасть в дивизионную газету «На боевом посту» благодаря земляку, собору дивизионной газеты Алимю Анапьянову, статья с его фотографией вышла и в районной газете на родине.

Помогла смекалка и оперативность

Это был конец 1975 года, перед новым годом отличился еще раз, спасая осужденных при пожаре. Выводили спецконтингент в город Алейск на авторемонтный завод, где они занимались капитальным ремонтом машин на базе ГАЗ-52 и ГАЗ-53. Расстояние до города было примерно 25 км, и доставляли их в составе колонны из пяти машин, по 25 человек в каждой.

Ерсайын Рустемханов, как начальник караула, замыкающий на последней машине, вместе с часовым КПП. В пути раздался хлопок, и мгновенно пламя охватывает впереди идущую машину, от мороза лопнул топливный шланг, и горячее попало в нагретый глушитель. Когда машину полностью охватил огонь, среди осужденных началась паника. Наступили уже сумерки, было где-то 5-6 часов вечера.

– Кричу и вызываю к себе часового, рядового Керна – у него ключи. Рядовой Эдик Карлович Керн, казах по национальности, но воспитывался в немецкой семье. Я его звал Егинбаем, приказал ему быстро открыть нашу машину, вывели осужденных, по команде солдаты с оружием быстро их оцепили. Дальше открываем загоревшуюся машину, и даю команду «Вперед, тушить машину!». Благо снега было по колено, и осужденные, став в круг, забросали ее, да так, что машина по самые борта была в снегу. Так быстро потушили огонь, что начавшие уже гореть деревянные борта автотранспорта только дымились. Пришлось неисправную машину столкнуть на обочину, а людей вести в колонию в пешем порядке. Потом они благодарили нас за то, что живы остались. За эту смекалку и оперативность меня наградили нагрудным знаком «За отличие в воинской службе» II степени, – рассказывает ветеран.

Курсантские годы

Ерсайын с июля начал готовиться к поступлению в военное училище. Написал сестре, чтобы выслала учебники за 8-9 классы. Узнал, какие предстоят экзамены, и взялся за алгебру и физику, устно готовился в караулах. Тут старшина Николай Иванович уходит на пенсию, и комроты капитан Князев Владимир Александрович предлагает ему остаться за него в роте. Узнав, что сержант решил стать офицером, напомнил, что уже давно идет набор, так как из армии в училище набирают в первую очередь. Благодаря ротному быстро прошел медкомиссию, обеспечили вещевым и продовольственным имуществом, выдали документы, и он поехал поступать в Новосибирск.

В училище уже человек 400 поступающих собралось из всех родов войск. Начальник курса майор Цветков, изучив документы, сказал: «Так Ерсайын Шамгоноулы, я служил в лесах и у меня был замкомвзвода, тоже звали Ерсайыном. Тебя назначаю старшим всего курса».

Напротив нового училища стояла исправительная колония. Здание училища было отстроено новое, а вокруг лежали бетонные плиты и строительный мусор. Территория была еще не заасфальтирована, валялись бетонные блоки. Мы сформировали состав караула из бывших военнослужащих внутренних войск, выводили заключенных, чтобы навели порядок. Таким образом, за две недели все вокруг вычистили, убрали мусор и были готовы к приему абитуриентов.

Командиром второго учебного батальона был подполковник Петр Григорьевич Луць, а Ерсайына назначили старшиной батальона. Была большая ответственность – учиться и за все отвечать. Вначале не успевали, подъем, наряды, уборка территории. На занятия курс опоздает, сразу идут жалобы. Все ложатся раньше старшины, потому что ему надо было еще готовиться к занятиям.

В последующем казахстанец освободился от командирских обязанностей, учился со всеми, выступал за сборную училища по борьбе самбо, легкой атлетике, становился чемпионом училища. Успешно окончил училище по специальности «Охрана промышленных объектов, мостов и коммуникаций».

Из отстающих – в передовые

– На Родину мы прибыли с одноклассником Мажитом Жусупбаевым, всего нас из пяти вузов выпуска 1980 года прибыло в Казахстан около 90 молодых лейтенантов, – вспоминает Ерсайын Шамгонович.

Доложил начальнику отдела кадров Главного управления о своем прибытии и попросил оставить на один год в Заречном, возле Алматы, чтобы иметь возможность заботиться о больных родителях. Необходимо было срочно оперировать отца и ухаживать за тещей.

Начальник отдела кадров доложил о просьбе начальнику политотдела генералу Пряникову. Ответ был таков: «Вы коммунист, партия куда пошлет, там и будете служить. Поэтому вас, как коммуниста, направляем в город Гурьев, ныне

Атырау».

Был июль месяц, и в Гурьеве стояла невыносимая жара, пришлось оставить родителей и беременную жену с ребенком. Прибыл в часть, командиром батальона был подполковник Потехин Владимир Александрович. Он, изучив документы, обратил внимание на удостоверение инструктора по боевому самбо, которое Рустемханов получил в училище и распорядился: «Пойдешь командиром взвода в роту по конвоированию и судебному следствию».

А через месяц его направили командиром взвода в отдельно дислоцированную роту, которой командовал капитан Валерий Шаповалов. Здесь в канун его назначения взвод оказал неповиновение своему взводному. «Рота сложная, охраняет два объекта. Решил назначить вас, и вы должны справиться», – сказал командир полка, инструктируя перед убытием.

На следующий день, когда взвод пришел со службы командир роты капитан Шаповалов представил нового взводного личного составу роты. В первый день проверил караульную службу, начал беседовать с каждым сержантом. Зашел в караульное помещение и ужаснулся, там не было элементарных условий для полноценного несения службы. Начал с создания бытовых условий для военнослужащих. В караульное помещение провели отопление, поставили титан для кипячения воды. Восстановили наглядную агитацию, огородили беседку, чтобы взвод принимал пищу на улице при невыносимой жаре. Зооуголок сделали, аквариум с рыбами, завели попугая. Сделали ремонт в спальном расположении, поставили вентилятор и кондиционер. Оборудовали спортивную площадку, засыпали двор ракушечником. Баскетбольную и волейбольную площадку устроили, полы заменили, постелили линолеум. Так, начиная со спортивных сооружений, в карауле и в спальном расположении привели все в порядок. Сделали летний класс на улице для занятий.

В общем, солдаты потянулись к взводному, уже первые дембеля уезжали, говорили: «Спасибо, командир!». Так удалось поднять роль сержанта и все стало нормализовываться. В выходной день разрешил всем стираться, приводить себя в порядок, отдыхать, стали выпускать радиогазету, где доводили итоги службы взвода за неделю. Отмечали лучших часовых и в их честь ставили музыку, и в дни рождения тоже. Как положено, начали проводить политзанятия.

– Когда я год прослужил, приехало начальство из политотдела и говорят мне: «А вы не хотите поработать замполитом?». В это время наш батальон определили сдавать инспекторскую проверку комиссии из Москвы. Что интересно, в составе инспекторской группы были преподаватели из нашего училища. И мы начали готовиться к инспекторской проверке. Проводим занятия. Занимаемся спортом, сдаем нормативы, в общем, все работают, домой хожу только через день. Итоговую проверку сдали на отличную оценку. Так мы стали конкурировать с ротой капитана Бакаева, который

в течение 3-4-х лет удерживал эту планку и за это он был награжден орденом. В последующем Аширбек Бакаев стал генералом, командовал внутренними войсками Кыргызской Республики. Таким образом, наша рота сравнялась с отборной ротой спецназа, – продолжает генерал Рустемханов.

За лучшие показатели 23 февраля 1982 года ему присвоили звание старшего лейтенанта, досрочно. А в марте в отдельных дислоцированных ротах ввели должности заместителей командиров рот по боевой подготовке, куда назначили Ерсайына Шамгоновича. За лучшую материально-техническую базу заместитель командующего войсками покойный полковник Березко от имени командующего вручил ценный подарок - радиоприемник «Виола». Это было в 1983 году. В 1984 году молодого офицера вызвали в Алматы (тогда командиров отдельных подразделений назначал командующий войсками), неделя ушла на сдачу экзаменов на должность командира отдельной роты. Успешно сдав экзамены по всем предметам, Ерсайын Шамгонович

стал командовать отдельной ротой в Кушмуруне, прослужив три года.

Его рота в смотре-конкурсе на лучший быт в войсках Внутренних войск СССР заняла 3 место. Подразделение наградили дипломом Министра внутренних дел и грамотой.

– За такие заслуги меня поставили первым в очереди на поступление в Академию имени М. Фрунзе в Москве и наградили нагрудным знаком «За отличие в воинской службе» I степени. За достигнутые успехи назначили начальником штаба батальона в Аркалык, – говорит Ерсайын Шамгонович.

Тернистый путь службы

Это был отдельно дислоцированный батальон, который занимался охраной двух десятков объектов, командирами рот были тогда Родионов и Мендалиев. Когда Торгайскую область расформировали покойного генерала Амангельды Мендалиева перевели начальником штаба в/ч 5451, полковник Родионов служил начальником штаба в Актау, Рустемханов перевелся в Атырау, в расформированный полк, которым командовал полковник Бо-

рис Цхай. Начальником политотдела был покойный генерал Амирбек Тогусов. Ерсайына Шамгоновича назначили комбатом, потом переиграли, так как он должен был идти в академию, и назначили начальником штаба батальона.

Но, в академию герой нашего повествования не поехал в связи с семейным положением. Написал рапорт командующему войсками генерал-майору Ходову, он позвонил и отругал, говорит, в первый раз вижу такого, кто отказывается учиться в академии.

С 1990 по 1992 годы Рустемханов командовал отдельным батальоном в с. Володаровка, в подчинении которого были две роты. Охраняли колонию в п. Гранитном, кирпичный завод в Кокшетау, в с. Валиханове одно отделение охраняло вольное поселение и рота в Приозерске - ЛТП.

Ерсайына Шамгоновича направили в Караганду начальником штаба вновь формируемого полка 5451. Здесь он прослужил всего пять месяцев, тогда командиром

дивизии был Даулет Салханов, потом генерал ушел начальником штаба войск, а вместо него назначили будущего генерала Бориса Цхая, хорошо знавшего Рустемханова по Атырау и Петропавловску. В первый же день, комдив молча, посадил его в машину, привез в конвойный полк 6505, где собрали офицеров управления, и представил как командира полка. Для Ерсайына Шамгоновича это стало неожиданностью. Это был 1993 год, февраль.

Служба шла своим чередом, вести из подразделений шли как с поля боя, там «ЧП», там 400 с лишним человек в «СОЧ», побег. В то время на базе батальона в Майкудуке формировали полк, а в Темиртау - батальон.

Когда расформировали дивизии в войсках, на их базе были образованы 8 бригад и Карагандинскую бригаду возглавил полковник Сабит Ахметов. После конвойного полка Рустемханов прошел должности заместителя командира, начальника штаба бригады, а в 1997

году его назначили командиром бригады. В 2001 году в декабре Указом Главы государства присвоили звание генерал-майора. На следующий год произвели ротацию и направили комбригом на восток.

– В бытность командиром бригады в Караганде и Усть-Каменогорске провел два образцово-показательных сбора офицеров командного состава войск, – с гордостью говорит генерал.

За годы службы он упорно и целенаправленно добивался повышения боеготовности, качества службы, боевой и служебной подготовки, сплоченности воинских коллективов, роста воинского мастерства. Ерсайын Шамгонович в самых сложных ситуациях выводил руководимые им соединения на передовые места. Его служба была связана с выполнением задач по обеспечению охраны общественного порядка и безопасности в период межнационального конфликта в Восточно-Казахстанской области. По месту дислокации воинских частей участвовал в ликвидации чрез-

вычайных ситуаций природного характера, тушении очагов пожара в Карагандинской и Павлодарской областях.

После семи лет командования бригадами был назначен заместителем начальника Главного штаба войск по спецчастям, а в 2005 году - первым заместителем начальника Главного штаба Внутренних войск.

Продолжатели династии

Ерсайына Шамгоновича, вся служба которого связана с Внутренними войсками, и после ухода на заслуженный отдых тянуло в войска. И когда опытному генералу в 2007 году предложили возглавить Совет ветеранов регионального командования «Орталык» он с большим воодушевлением взялся за эту работу. С тех пор прошло 17 лет, и это общественное объединение стало одним из лучших в войсках. Ветераны принимают активное участие в военно-патриотическом воспитании военнослужащих срочной службы, сержантов и молодых офицеров. Находясь в тесном контакте с личным составом, делятся с ними накопленным опытом, обучают их военному делу настоящим образом.

– В прошлом году, видимо учитывая мой опыт и продолжительность работы в Совете ветеранов,

генерал-майор полиции Болсамбеков Умурзак Коспанович и генерал-майор Токушев Калиакпар Жубанышевич вышли руководству МВД с ходатайством о награждении меня орденом «Құрмет».

Я глубоко благодарен руководству МВД и командованию войск в лице Заместителя Министра внутренних дел – Главнокомандующего Национальной гвардией генерал-лейтенанта Еркина Ботаканова, командующему регионального командования «Орталык» генерал-майору Сакентаю Шекарбекову за чуткое внимание и заботу о ветеранах, оценку нашей общественной работы, – говорит Ерсайын Шамгонович. – Я вспоминаю своих командиров Потехина, Янина и многих других, людей высокой человеческой культуры. Они никогда не позволяли себя оскорблять своих подчиненных.

Сегодня дело генерала Рустемханова продолжают его дети и внуки. Вместе с покойной супругой Нуржамал Аубакировой они воспитали троих сыновей, которые тоже выбрали военную профессию и пошли по стопам отца. Супруга Нуржамал прошла с ним военную стезю, она скоропостижно скончалась в 2019 году. Средний брат отслужил в войсках 28

лет, а младший служил в военной авиации, в Талдыкоргане. Сыновья Еркин и Руслан выпускники факультета внутренних войск Пограничного училища, младший сын Серик окончил Карагандинскую высшую школу милиции имени Баримбека Бейсенова. Сейчас он помощник командующего РгК «Орталык» по юридическим вопросам, подполковник. Руслан служит начальником разведки, а старший Еркин отслужил в войсках и сейчас находится на пенсии. У всех свои семьи, растут дети. В настоящее время в роду Рустемхановых подрастает новое поколение военных.

– Они приходят, советуются, я сейчас главный консультант у внуков, которых у меня четыре, – смеется генерал. – Старший внук высшее образование получил в Турции, работает в IT компании. Еще один внук и внучка учатся в университете, а младший собирается в этом году поступать в военное училище, хочет стать летчиком. Так что все мои родные братья и сыновья из военных, продолжают династию.

**Полковник запаса
Куаныш КОЖАХМЕТОВ,
город Астана**

2024 жыл

Қаңтар

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Ақпан

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			

Наурыз

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Сәуір

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Мамыр

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Маусым

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Шілде

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Тамыз

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Қыркүйек

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Қазан

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Қараша

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Желтоқсан

Дс	Сс	Ср	Бс	Жм	Сб	Жс
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

«ЖАС БҮРКІТКЕ» – 20 ЖЫЛ!

Ұлттық ұланның 5573 әскери бөлімінде «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының 20 жылдығына арналған салтанатты шара өтті. Оған Ішкі істер министрінің орынбасары – Ұлттық ұланның Бас қолбасшысы генерал-лейтенант Еркін Ботақанов пен өзара әрекеттес органның өкілдері қатысты.

Бастауын 2003 жылы сол кездегі Ішкі әскерлердің әскери бөлімдерінен алған «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысы 20 жылдық белесті артта қалдырды. Осыған байланысты Ұлттық ұлан Бас қолбасшылығы мерейлі кезеңде атқарылған жұмыстарға тоқталып, айрықша атап өтті. Алдымен сахнаға Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының және «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының Туы шығарылып, Мемлекеттік Әнұран шырқалды. Содан кейін мінберге көтерілген Ұлттық ұлан Бас қолбасшысының Тәрбие және әлеуметтік-құқықтық жұмыстар жөніндегі орынбасары, генерал-майор Қайрат Үмбетов баяндама жасады.

– Әскерімізде «Жас бүркіт» қозғалысы шеңберінде әскерге дейінгі жастармен кездесу, ашық есік күндерін өткізу, аймақтық билік өкілдерінің, ардагерлердің, белгілі тұлғалардың қатысуымен тәрбиеге байланысты өзекті тақырыптарда іс-шаралар ұйымдастырылып келеді.

Ұлттық ұландықтардың мақсаты – елімізде білімді, өнерлі, елін, жерін, салт-дәстүрін сыйлайтын

жастардың қалыптасуына атсалысу.

2003-2023 жылдар аралығында мектеп бітірген «Жас бүркіт» мүшелері арасында болашағын әскери саламен байланыстырғандары да көп. Бүгінде Ұлттық ұланда және басқа күштік құрылымдарда 100-ден аса «Жас бүркіттен» шыққан өрендер өз қызметтерін абыроймен атқарып жүр. Солардың бірнешеуі бүгінгі салтанатты шарамызға қонақ ретінде келіп, ортамызда отыр, – деді генерал-майор Қайрат Үмбетов.

Баяндама соңында Қайрат Жарылқасынұлы Бас қолбасшының мерекелік бұйрығын жеткізді.

Қызметтік-жауынгерлік іс-қимылдағы жоғары көрсеткіші, әскери борышын үлгілі атқарғаны, әскери-патриоттық жұмыстарға белсенді қатысқаны үшін және «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының құрылғанына 20 жыл толуына орай «Орталық» өңірлік қолбасшылығы 5510 әскери бөлімі жасағының 1-тобы 1-бөлімшесінің офицері аға лейтенант Бекмұрод Илиясов, «Батыс» өңірлік қолбасшылығы 5546 әскери бөлімінің жедел мақсаттағы батальоны 2-ротасының командирі

аға лейтенант Қуанышбек Қалиев, 6654 әскери бөлімі әскер қызметі және әскери қызметтің қауіпсіздігі қызметінің аға сарбазы (аға атқыш) сержант Зумрад Тельман, «Оңтүстік» өңірлік қолбасшылығының 6506 әскери бөлімі 4-жедел мақсаттағы батальонының 12-ротасы 2-взводының сержанты (жауынгерлік даярлық жөніндегі нұсқаушы) кіші сержант Артем Калашников грамотамен марапатталды. Ұлттық ұланның әскери-патриоттық жұмыстарына белсенді қатысқаны үшін және «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының құрылғанына 20 жыл толуына орай «Оңтүстік» өңірлік қолбасшылығы 6506 Әскери бөлімінің жасақ офицері, қызметші (запастағы подполковник) Арман Ахашовқа алғыс хат табыс етілді.

Сондай-ақ Ұлттық ұланмен тығыз қарым-қатынас орнатқан Астана қаласы «Қ.Ақышев атындағы №69 мектеп-гимназиясы» МҚМ алғашқы әскери дайындық мұғалімі Алпысбай Қуаныш, Астана қаласы «Т.Бигелдинов атындағы №1 мектеп-лицей» МҚМ алғашқы әскери дайындық мұғалімі Владимир Илгнер, Астана қаласы «BINOM SCHOOL» мектеп-лицейі» МҚМ алғашқы әскери дайындық мұғалімі Қайрат Малыбаев, Астана қаласы «Акселеу Сейдімбек атындағы №54 мектеп-лицей» МҚМ алғашқы әскери дайындық мұғалімі Мамыр Қасымов, Астана қаласы «№25 мектеп-лицей» МҚМ алғашқы әскери дайындық және технология мұғалімі Дархан Сабалақов секілді бірқатар ұстазға да алғыс хат берілді. Ал «Ұлттық ұлан қызметінің үздігі» төсбелгісіне Астана қаласы «BINOM SCHOOL» мектеп-лицейі» МҚМ директоры Берікболсын Кемелбек, Астана қаласы «Қ.Ақышев атындағы №69 мектеп гимназиясы» МҚМ директоры Жұлдыз Рахметова бастаған оқу-ағарту саласының қызметкерлері ие болды.

Сондай-ақ жоғарыдағы бұйрық аясында төрт әскери қызметші, өзара іс-әрекеттегі 37 қызметкер, 2 ардагер, «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының 26 тәрбиеленушісі мен ата-аналары марапатталды.

Құрметті қонақтар арасынан мінберге көтерілген Ұлттық ұланның Бас қолбасшысы, генерал-лейтенант Еркін Ботақанов «Жас бүркіт» әскери патриоттық қозғалысының 20 жылдығымен құттықтады.

– Биылғы 5 мамырда өткен Бүкіл армиялық кеңесте Мемлекет басшысы, ҚР Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас қолбасшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өскелең ұрпақтың әскери-патриоттық рухын көтеруге баса мән беру қажеттігін ерекше атап өтті. Бұл тапсырманы Ұлттық ұлан әскері белсенділікпен орындап келеді. Жиырма жылдың ішінде «Жас бүркіт» әскери патриоттық сыныптары еліміздің бүкіл өңірлерінде ашылып, қазіргі кезде ауқымды жұмыс жасап отыр. Бүгінгі атаулы күні осы бағыттағы жұмыстың нәтижелі жүргізіліп жатқанын мақтанышпен айта аламыз. Бүгінгі жастар – ертеңгі Отан қорғаушылар. Еліміз мәңгі болсын десек, жастарымыз нағыз патриот, еңбекқор, өз Отанына шексіз берілген азамат болуы тиіс. Егеменді елдің болашағы – өскелең ұрпақтың қолында! Ел болашағы – мына отырған сіздер! Өз таңдауларыңыздан таймай, жақсы білім алып, еліміздің жарқын азаматтары болатындарыңызға сенімдімін. «Жас бүркіт» әскери патриоттық қозғалысының 20 жылдық мерейтойы құтты болсын!, – деді генерал-лейтенант Еркін Ботақанов.

Құттықтау сөзден кейін «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының ең кішкентай мүшесі, жеті жасар Омар Қойшыбек «Жас бүркіт» әскери патриоттық қозғалысына көрсетіп жүрген қамқорлығы үшін Ұлттық ұланның Бас қолбасшысына клубтың атрибутын табыстады.

Мұндай атрибуттар бірқатар қадірменді қонаққа да берілді.

Балалардың қолынан арнайы атрибут алған ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Максим Родин де құттықтау сөз сөйледі.

– Бүгінгі мерекеге келгеніме қуаныштымын. Ұлттық ұлан Бас қолбасшысы, генерал-лейтенант Еркін Ботақанов қызметші Арман Ахашовты тегіннен-тегін атап өткен жоқ. «Жас бүркіттің» алғаш құрылған кезіндегі ол кісінің еңбегімен таныспыз. Жемісті жұмыстардың нәтижесі де көңіл қуантады. Міне, бүгін мен де жасым қырыққа келгеніне қарамастан, «Жас бүркіт» қатарын толықтырып отырмын. Мен үшін бұл үлкен құрмет! Елімізде әскери дәстүрлердің қалыптасып келе жатқаны байқалады. Әсіресе, бүгінгідей кезеңде мұның маңызы зор. Қазақ халқы үшін сарбаздардың сақадай сай болуы, олардың намысты әрі жігерлі болуы да маңызға ие.

Қазыбек би ағамыздың мына бір сөзін еске түсіргім келіп отыр. «Біз – қазақ деген мал баққан елміз, Еш-

кімге соқтықпай, жай жатқан елміз. Елімізден құт-береке қашпасын деп, Жеріміздің шегін жау баспасын деп, Найзаға үкі таққан елміз». Кезінде жаудың бетін бірауыз сөзбен қайтарған осындай ата-бабаларымыз болған. Бүгінде тек сөзбен ғана емес, жауынгерлік дайындықпен де жау тойғаратындай болуымыз керек. Менің ойымша, «Жас бүркіт» секілді клубтар еліміздің қауіпсіздігіне бүгін де, болашақта да үлкен үлес қосады. Бұл ретте әскери-патриоттық қозғалыс – бастапқы баспалдақ, алғашқы қадам. Мен мұнда заң шығарушы органнан, Парламенттің төменгі палатасы атынан келіп тұрғаннан кейін сіздерді құттықтап отырмын, – деді депутат Максим Николаевич.

Ал Ұлттық ұлан Ардагерлер кеңесінің төрағасы, генерал-майор Қалиакпар Тоқышев елдің келешегі жолындағы жасөспірімдердің рөлі жайлы ойымен бөлісті. ҚР Оқу-ағарту министрлігі Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығының директоры Раиса Шер Ұлттық ұланмен арадағы ынтымақтастық жайлы сөз етті.

Сондай-ақ ҚР Қорғаныс министрлігі Тәрбие және идеологиялық жұмыс департаментінің бастығы, полковник Тілеухан Басқожаев Қорғаныс министрінің атынан «Жас бүркіт» мүшелеріне сыйлық табыстады. Сөз барысында Ұлттық ұланда құрылған әскери-патриоттық қозғалыстың жемісті жұмыс істеп келе жатқанын атап өтті.

– Жиырма жыл – қысқа мерзім, бірақ еліміздің тәуелсіздігімен салыстырғанда жеткілікті уақыт. Тәрбиеші ретінде сіздердің жұмыстарыңыздың ауқымды, шеңбері жоқ жұмыс екенін атап өткенім жөн. Қорғаныс

саласында да «Жас бүркіт» секілді «Жас сарбаз» жастар-патриоттық қозғалысы бар. Сіздер бізден бұрын бастаған екенсіздер, біздің қозғалысқа – 5 жыл, сіздерге – 20 жыл! «Жас сарбаз» қатарына 8 600-ге жуық ұйым, 260 мың оқушы жұмылдырылған. Бәріміздің де мүддеміз – бір, мақсатымыз – ортақ. Басты мақсат – жас патриоттарды тәрбиелеу. Президентіміздің басқаруымен өткен Бүкілармиялық кеңесте бізге бірнеше пәрмен берілген еді. Сол бұйрықтың бірі – жастардың әскери-патриоттық тәрбиесіне байланысты жұмыстардың тұжырымдамасын дайындау. Күні кеше Қорғаныс министрі Үкімет басшысының алдында аталған тұжырымдаманы қорғап шықты. Тұжырымдамада үлкен, ауқымды міндеттер жазылған. Соған байланысты алдағы уақытта біраз өзгерістер болады, – деді полковник Тілеухан Басқожаев.

Сөз сөйлеушілер қатарын түйіндеген 6506 әскери бөлімінің «Жас бүркіт» әскери-патриоттық клубының алғашқы жетекшісі запастағы подполковник Арман Ахашов Ұлттық ұлан Бас қолбасшылығына және әріптестеріне көрсеткен қолдауы үшін алғыс айтты.

– «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысы Қазақстанның барлық қалаларында жұмыс істеп тұр. Ұлттық ұлан Ішкі әскер аталып тұрған кезінде Шымкенттегі 6506 әскери бөлімінде туған идея бүгін-

де өз жемісін беріп келеді. Алғашқы қадам біздерге оңайға соққан жоқ. Біздің бастамамызға сенімсіздік білдірген жандар да болды. Бірақ мұның ешқайсысы бізге кедергі бола алған жоқ. Балалармен демалыссыз жұмыс істедік. Десе де, біз диттеген мақсатқа қол жеткіздік. «Жас бүркітте» жүріп қанатын қатайтқан жастар бүгінде әр өңірде әскери сала бойынша қызмет етіп жүр, – деді ол.

5573 және 6636 әскери бөлімдерінің «Жас бүркіт» әскери-патриоттық қозғалысының тәрбиеленушілері іс-шараның сәні мен әрін келтірді. Олар клубта үйренген әдіс-тәсілдерін, өз өнерін көрсетті.

Мерекелік жиында «Жас бүркіт» клубының қатарына қосылған жасөспірімдерді салтанатты түрде қабылдау рәсімі өтті. Олардың қатарында елордадағы № 69 мектептің 7 б сынып оқушысы Әділжан Нұғымаш та бар.

– Мен клубта нағыз жігіттерге тән қасиеттерді бойыма сіңіріп жүрмін. Мұндағы жетекшілеріміз бізге жауынгерлердің іс-қимылын, қару-жарақтарын көрсетеді. Осында келгелі көп дүниені үйрендім. Сол үйренгендерімізді сахнада көрермендерге көрсеттік. Болашақта мен де әскери салада қызмет еткім келеді. Мен елімді қорғауға әзірмін, – деді Ә. Нұғымаш. Басына сары түсті желбіршек байлаған тағы бір баланың аты-жөні – Әлтайыр Рахимов. Ол № 11 мектептің 5 сыныбында

оқиды.

– Мені мұнда әкем әкелді. Ол маған «Ер жігіт батыл әрі күшті болып өсуі керек!» деп үнемі айтады. Сондықтан мықты болу үшін барымды саламын. Клубтағы сағаттарым қызықты өтеді. Әр сенбі күнін асыға күтемін. Мен де есейгенде ел қорғаймын, – деді ол. Балалар әзірлеген нөмірден соң мерекелік басқосу Ұлттық ұлан Ән-би ансамблінің бишілер тобының, ҚР Қарулы Күштерінің Ұлттық әскери-патриоттық орталығының «Жас сарбаз» балалар студиясы өнерпаздарының қатысуымен ұйымдастырылған концертке ұласты. Осылайша, «Жас бүркіттің» 20 жылдық мерейтойы бар сән-салтанатымен өтті. Айта кетейік, қазіргі уақытта Ұлттық ұланның әскери бөлімдері қанатының астына алған 59 мектеп пен 3 колледжде жалпы саны 108 «Жас бүркіт» әскери-патриоттық сыныбы ашылған. Сондай-ақ әскери бөлімдер аумағында 33 спорттық әскери-патриоттық клубы жұмыс істеуде. Мұндағы тәрбиеленушілердің жалпы саны 2500-ге жуық оқушыны құрайды. Олар үшін арнайы сабақ кестелері түзілген. Оқушылар сабақтардың нәтижесінде әскери салаға бейімделіп, өмірге қажет дүниелерді меңгереді.

**Қатардағы жауынгер
Жанболат КЕНЖЕҒҰЛ**

ВURKIT – ОТРЯД СПЕЦИАЛЬНОГО НАЗНАЧЕНИЯ

В казахстанский прокат вышел долгожданный экшн-фильм «Burkit – отряд специального назначения». Отдельные сцены с погонями и взрывами машин еще во время съемок вызвали широкий резонанс.

В основу фильма легла история о дружбе трех бойцов, служащих в спецназе. Их повседневная задача заключается в борьбе с опасными преступными группировками. Однако в одном из таких противостояний будет проверена на прочность не только их военная подготовка, но и дружба. В съемках фильма были задействованы действующие бойцы и ветераны подразделений специального назначения, более двухсот военнослужащих, военная и авиационная техника Национальной гвардии. Некоторые эпизоды картины с оперативно-розыскными мероприятиями основаны на реальных событиях, съемки которых проходили осенью прошлого года в живописных местах Алматинской области,

окрестностях Иссыкского озера и на реке Или. Главные роли исполнили известные актеры: Даурен Сергазин, Санжар Мади, Асылхан Тулепов, Гульназ Жоланова, Асель Сагатова, Жандос Айбасов и Азамат Сатыбалды. Казахстанский певец и музыкант Галымжан Молданазар предстал перед зрителями в новом образе: в роли помощника главного наркопреступника.

«Burkit» – это дебютный фильм Данияра Ибрагимова в качестве режиссера. Ранее он был продюсером успешных отечественных картин в жанре военного боевика, таких как «Шестой пост» и «Казбат». Оператор Азамат Дулатов, снимавший такие кинокартины, как «Холостяк», «Любовь всегда в моем сердце», «Куляш» и другие. А продюсером и постановщиком военных сцен

в фильме выступил бывший командир спецназа, кавалер ордена «Айбын» II-степени, обладатель крапового берета полковник в отставке Камал Жаксылыков.

По его словам, актеры в течение нескольких недель перед съемками прошли серьезную подготовку: штурм, щитовая тройка и другие боевые приемы. Героям картины пришлось даже прыгать с парашютом из вертолета с высоты трех тысяч метров.

Главной целью создателей фильма было рассказать о важности и ценности, чести и достоинстве, дружбе и патриотизме, любви к Родине, верности военной присяге и служебному долгу.

Фильм снят по заказу Министер-

ства культуры и информации при содействии Национального государственного центра поддержки кино.

Премьера картины состоялась в Алматы с участием заместителя Главнокомандующего Национальной гвардией по воспитательной и социально-правовой работе, Халык қаһарманы, генерал-майора Кайрата Умбетова, председателя правления Государственного центра поддержки национального кино Курманбека Жумагали, творческой команды кинокартины. В ТРЦ «Esentai Mall», где проходила презентация фильма, в холле кинотеатра Kinopark для представителей СМИ и приглашенных гостей была создана праздничная атмосфера. В исполнении военного оркестра регионального

командования «Оңтүстік» Национальной гвардии звучали военные песни и современные патриотические хиты известных авторов. А для гостей мероприятия был устроен показ щитовой тройки спецназа в полном обмундировании, с оружием. Кроме того, под руководством офицеров спецназа Нацгвардии каждый желающий мог собрать и разобрать оружие на время, надеть шлем, поддержать щит, попробовать на вкус сухой паек, примерить военную амуницию.

– Когда в прошлом году творческая группа участвовала в конкурсе с кинопроектом «Burkit», я был одним из тех, кто его поддержал в качестве члена Экспертного совета. Ведь именно такие фильмы, направленные на воспитание у молодежи верности и бескорыстной любви к Родине, прославляющие патриотизм, нужны нам как воздух. Более того, спрос и вкусы современных зрителей универсальны. Поэтому считаем целесообразным предложить зрителю и боевики разных жанров, с разными трюками, – отметил Курманбек Жумагали. – Отечественная киноиндустрия динамично развивается из года в год. Сейчас в Казахстане в среднем выходит около ста фильмов в год. Это очень хороший показатель. Фильмы, финансируемые государством, также могут приносить высокий доход. Я уверен в этом. Теперь мы надеемся, что бо-

евик «Burkit» также станет одним из самых ярких фильмов, которые останутся в сердцах зрителей.

В свою очередь заместитель Главнокомандующего Национальной гвардией по воспитательной и социально-правовой работе генерал-майор Кайрат Умбетов от имени руководства Министерства внутренних дел и Национальной гвардии поблагодарил Министерство культуры и информации, коллектив Государственного центра поддержки национального кино и всех создателей фильма.

– Хотел бы подчеркнуть, что военнослужащие и сотрудники подразделений специального назначения государственных органов вносят неоценимый вклад в национальную и общественную безопасность страны. Их по праву называют элитными подразделениями в своих ведомствах и министерствах, и они соответствуют своему предназначению. Бойцы подразделений специального назначения всегда готовы выполнить любую боевую задачу, порой рискуя своим здоровьем, а иногда и жизнью. Выход фильма прежде всего – это дань уважения мужеству и памяти погибших спецназовцев, которых сейчас среди нас нет. Уверен, данный фильм будет способствовать пропаганде службы в армии и гордости у граждан Казахстана за военнослужащих, стоящих на защите своего Отечества и внутреннюю безопасность страны, – отметил генерал.

Затем Кайрат Умбетов от имени

заместителя министра внутренних дел – Главнокомандующего Национальной гвардией генерал-лейтенанта Еркина Ботаканова вручил режиссеру Данияру Ибрагимову, продюсеру Ильясу Етекбаеву, а также актерам медали и грамоты.

Надо отметить, что актерскому составу фильма удалось передать эмоции, которые испытывают настоящие бойцы на службе. Это совершенно логичный человеческий страх во время спецопераций: слезы и горечь, наступающие при потере сослуживцев, радость, при получении заветного Крапового берета. Поэтому фильм получился реалистичным. Об этом говорят сами бойцы и ветераны спецназ. По словам Данияра Ибрагимова, для монтажных работ в фильме привлекли режиссера монтажа из Голливуда. Именно поэтому атмосфера экшна с погонями и взрывающимися автомобилями сильно отсылает к известным боевикам. Но горные пейзажи Тургеньского ущелья и озера Иссык, которые появляются в кадрах фильма, вновь напоминают, что события происходят не за океаном.

Нам удалось поговорить с исполнителями главных ролей и узнать, какие эмоции они испытывали во время съемок. Как признается один из главных героев картины Санжар Мади, самым сложным для него испытанием стали физические нагрузки.

– На данный момент это мои самые тяжелые съемки. Именно фи-

зически. Сама противоосколочная защита весит около 50 килограммов, это еще без обмундирования, а сам шлем весит 15 килограммов. При этом ты должен бегать, прыгать по пересеченной местности и драться – то еще испытание, – поделился актер.

Что касается Даурена Сергазина, сыгравшего роль «Тумана», – старшего лейтенанта отряда, то ему перевоплощение далось сложнее. Актер отмечает, что у него было сильное волнение, ведь чаще он принимал участие комедийных проектах.

– Съемки фильма выдались физически самыми сложными и тяжелыми, но это был мой самый интересный проект. Освоив за месяц элементы тактики и действий военнослужащих подразделений специального назначения, готовящихся год за годом для сдачи на заветный Краповый берет, было все же нелегко вникнуть в их образы и перенести их на экран. Тем более, что испытания, которые сдают бойцы, мы старались выполнять по-настоящему, даже если мы актеры, – рассказал Даурен. В целом, дебютная работа режиссера Данияра Ибрагимова произвела фурор в казахстанской кинематографии. Этому свидетельствует рейтинг фильма, который на кинопортале «Kino.kz» уже в первые дни проката набрал среднюю оценку зрителей 9,3 из 10-ти.

**Полковник запаса
Куаныш КОЖАХМЕТОВ,
Астана – Алматы – Астана**

ЖІТІҚАРА ҚАРАУЫЛЫ

Қарауыл деп қорғау бойынша жауынгерлік міндеттерді орындау және жауынгерлік туды, әскери, мемлекеттік объектілерді, тәртіптік батальон мен гауптвахтадағыларды күзететін қаруланған бөлімшені айтады. Жасақталған құрам қарауыл бастығына бағынады. Қарауыл бастығы қарауылға тапсырылған объектілерді күзетуге және қорғауға, қарауыл жеке құрамының жауынгерлік әзірлігіне, олардың қызметті дұрыс өткеруіне, бекеттердегі және қарауылдық үй-жайдағы техникалық күзет құралдарының, қорғаушылардың, байланыс және өрт сөндіру құралдарының, көліктердің сақталуына және оны дұрыс пайдалануға, тізімге сәйкес қарауылдық үй-жайда тұрған қаруға, оқ-дәрілер мен басқа да мүлікке жауап береді. Дәл осы ережеге сай еліміздің алқапты, астықты өлкесінде түзеу мекемесінің бақылушысынан қарауыл бастығына дейін қызмет атқарып келе жатқан аға сержант Рустам Хамитовтың қарауыл қызметін ұйымдастыруы жайлы баяндайтын боламыз.

Түзету мекемесінің қарауыл қызметі ауыртпашылығы мен жауапкершілігі жағынан басқа қызметтерден өзгеше. Әр қызмет уақыты кезінде сотталған азаматтардың сақшыларға ерсі қарауы, қыстың суығы мен жаздың ыстығында бекеттен кетпей, сарбаздарға бас болу көп адамның қолынан келе бермейді. Біз келгенде Жітіқара кентінде ауа райы -2 гра-

дус болып тұрды. Қарауыл құрамын бастаған Рустам Тяуфикович 2 жеке атқыштар рота командирінен қызметке кірісу жайлы бұйрық алып, қалың қарды сықырлатып, таралымнан қарауылға жол тартты.

Қарауыл қызметін ұйымдастыру ережесіне сай құпия сөзді жеткізіп, жаңа ауысым мен қарауыл қалашығында жаңа құрам сап тү-

зеді. Алғашқы ауысымға дайындалу үрдісін Рустам Тяуфикович жеке өзі өткізуге кірісіп кетті. Сақадай сай қаруланған қарауылшылар шапшаң қимылдап, қару оқтау орнына түзеле бастады, әрекеттері қатесіз, отыз оқты оқжатарды Калашников-74 автоматына бекітіп бекетті қабылдауға әзір екенін байқатты.

- Әрине сарбаздарды қарауылға таңдаған кезде психологиялық дайындықтары тексеріледі. Бұл жерде қателікке орын жоқ, құрамы жиырма адамнан жасақталған бөлініс барша аумақты (периметрді) қорғауға бөлінеді. Ондағы әр екі сағат сайынғы ауысым, берілген аумағына күні-түні мүлтіксіз бақылау жүргізу және үш ауысымда қайта бекетке тұру, әрине, психологиялық түрде өте ауыр. Сондықтан да белі бекем, мінез-құлқы шыдамды, оқиға орын алған жерде ережеге сай әрекет ете білетін адам ғана нағыз сақшы атана алады, - деп тәжірибесімен бөлісті аға сержант.

Қарауыл бастығынан кейін қатардағы Никита Фоменко, Константин Росс, Мадияр Тілеуов, Кирил Емелин, Дәулет Кеңесханов бір лек бойымен адымдап төртінші бекетке

келіп тоқтады. Гарнизондық қарауылдық жарғыға сай ескі қарауыл бастығы орнында қалды, ал аға сержант Рустам Хамитов «5,6 бекеттің қарауылшылары бекеттің аймағын күзетке ал. Төртінші бекеттің қарауылшысы қатардағы Фоменко бекетті қабылда!» - деп командирге тән дауысымен кезекті пәрменін сарбаздарға жеткізді. Бекет аймағының тазалығын, түзеу мекемесінен сотталушылардың қашу әрекеттерінің болған-болмағанын, бөгде заттардың болмауын тексерген Никита Фоменко бірден қарауыл бастығына баяндап, қарауыл бастығымен 4 бекетке көтеріліп, жарғыға сай қорғаныс, байланыс, дабыл құралдарының жұмыс күйін тексеруге кірісті.

Қыс мезгілі кешкі сағат 18:20 шамалары, күннің жарығы көкжиектен төмен түсіп қараңғылық түсіп келеді, ал сарбаздың алдында тек көптеген ғимарат, айналасы оралған сым, тігінен жыртылған қара жер тым суық-ақ көрінеді. Осының барлығын он сегіз жастағы ұл өз қорғауына алып қырағылық танытады, мұның өзі - батырлық.

Бекеттерге сақшыларды қойып болған аға сержант Рустам Тяуфикович ескі қарауыл құрамымен қарауыл үйжайына да жетіп үлгерді, қалған құрам қарауыл бастығының бірінші көмекшісі сержант Азамат Иржанов бірінші (ИТҚ) екінші бекетті (БӨП) ауыстырып жатса, жаңа қарауыл құрамымен бірлесіп ішкі аумақтың тазалығы мен тізімге сай мүліктердің түгел екенін растап, қарауыл бастығының екінші көмекшісі сержант Сәлімгерей Атамбеков жанталаса қабылдап жатыр, әр әскери қызметші өз міндетіне берік, ешқайсысы қателеспей нұсқаулыққа сәйкес әрекет етуде.

- Тіпті қарауыл үй-жайын қабылдауды да сарбаздар ең алдымен аға шақырылымнан үйренеді, бекетке түсер алдын да бірге сағаттап түсіп аумағын жаттайды. Әр сақшы бекетте қырағы болуы тиіс, бұл тек қашу әрекетін алдын-алу ғана емес, ғимараттарда жұмыс істеп жүрген сотталғандар санын бақылап, бөгде заттардың болмауын да қамтамасыз етуі тиіс. Бұл да адами фактор деп ескерсе болады. Ал біздің міндет ең алдымен қауіпсіздікті сақтау. Мұны біз сержант құрамы болғандықтан емес, қасиетті міндет деп білуіміз керек, - дейді Сәлімгерей Атамбеков.

Атап айтсақ, қарауыл үй-жайында жеке құрамның қызметті сапалы орындауы үшін барлық жағдайлар жасалған. Киім кептіретін бөлме, жаңа газет, журнал басылымдары, теледидар бәрінің қолданысына, оқуға қол жетімді жерде.

Жеке құрамның жауынгерлік әзірлігі де басты назарда, әр ауысымнан кейін қарауыл бастығы жеке құрамды сапқа түзеп, әр түрлі жағдайдағы әрекеттер бойынша сұрақ қойып жедел әзірліктерін тексеріп отырады. Бұл да күнделікті қызметке түсуден дағдыда айналып кеткен.

2011 жылдан қарауыл бастығы міндетін атқарып келген Рустам Тяуфиковичтің айтуынша, қарауыл құрамының дайындығы кезінде жауынгерлік дайындық офицерлерімен қатар рота командирінің тәрбие және әлеуметтік-құқықтық жұмыстары жөніндегі орынбасарларының рөлі өте зор. Себебі дайындық кезінде қызметке түсер әрбір жауынгермен алдын-ала сұхбаттасуға мүмкіндік болады. Отбасының жағдайын сұрап, бөтен ойлардың болмауын бағамдайды. Жалпы хал-жағдайы зерттеледі. Себебі бекетте сарбаз жалғыз өз ойымен ғана тұрады. Осы орайда тәрбиелік шаралардың маңызы зор.

Әр екі сағат сайын ауысып келген қарауылшылардың барлығы да бірден «бекетте бауырым тұр, ауыстыру керек» дегендей атып тұрып сергек кейпіне келеді де бекетке адымдай

жөнеледі. Бұл әрекеттер олардың жауынгерлік міндетін адал орындап жатқанын байқатады.

Қызметтік тексеріс арасында қарауыл құрамындағы қарауыл бастығының кинология қызметі бойынша көмекшісі ефрейтор Мейірхан Сансызбай «Джитсу» атты қызметтік итімен бекеттік ведомостьқа сай уақытылы шығып айналаны тексереді.

- Көп жерде адамға байқалмайтын дүниені дағдыланған қызметтік ит бірден сезеді. Бұл жерде тек сотталушылардың заттары емес бөгде даладан келген тыйым салынған заттардың да тығылып жатқан жерін табуға «Джитсу» икемді. Мұндай иттердің көмегімен қаншама заттар күн сайын тәркіленеді. Күтімін жасап, жақсылап бақсаң, шынымен де, төрт аяқты жануар қырағы досыңа айналады, - дейді Мейірхан Сансызбай.

Батырлар аманатын арқалаған қазақ елінің өр ұлдары бүгінде Ұлттық ұлан жауынгері атанып, өздерін биік тұғырдан көрсетіп келеді. Отан алдындағы әскери борышын өтеу үшін күндіз-түні бекетте тұрып, көз ілмейтін оғландардың қатары әрдайым мықты да шыдамды, алғыр сарбаздармен толыса берсін.

**Капитан
Алияр ДҮЙСЕНБАЙ,
Қарағанды қаласы**

Ұлттық ұланның өнерлі жұлдызы

Қазақ қызына тән қасиеттерді бойына сіңіріп өскен Ұлттық ұлан Ән-би Ансамблінің аға маманы, концертмейстері Ғайни Жұмашеваны әскерде танымайтын адам жоқ шығар. Қоңыр үнді дауыс иесі Ұлттық ұлан сапында 12 жылдан астам уақыт қызмет етіп келеді.

сына сіңіріп өскен.

– Мен бала күнімнен өте тәртіпті қыз болып өстім десем артық айтпағаным болар. Анам мен әкем шынайы достықты қадірлеу керекін ұғындырып, сыйластық пен адамгершілік адам баласы үшін құнды қасиеттердің бірі екенін бойымызға сіңіріп өсірді. Көпбалалы отбасынан шыққандықтан болар, көпшілмін, жанымда жаны жайсаң жандардың көп болғанын қалаймын. Ойын-той, думан, көңілді кештерді

ұнатамын. Ата-анамның екеуі де ән салғанды ұнататын, сондықтан өнер әкемнен де, шешемнен де дарыған деп ойлаймын. Бауырларымның барлығы ән айтады, басымыз қосылған сәттерде өлең айтып, көңілді уақыт өткіземіз. Жанұямыздағы үш қыздың үшеуі де өнер жолында. Үлкен әпкем Тараз қаласында домбырашы болса, екінші әпкем Павлодар қаласында қобызшы, ал басқа бауырларым әр түрлі салада қызмет атқаруда, – дейді Ғайни Қойшыбайқызы.

Сонымен қатар, кейіпкеріміз өнер жолына Тараз қаласындағы әпкесі Үміт пен жездесі Мұхит Мүлқоразовтың арқасында келгенін айтады. Себебі, олар кішкентай қыздың өнерге деген ынтасын байқап, орта мектепті аяқтағаннан кейін музыкалық білім алуға кеңес беріп, жол көрсеткен. Ал мектепті Ғайни Қызылорда қаласының шетінде орналасқан Комсомол атты ауылдың №144 қазақ

Ғайни Қойшыбайқызы 1981 жылы 21 желтоқсанда Қызылорда қаласында көпбалалы отбасында дүниеге келген. Жеті қыз, үш ұлдың арасындағы тоғызыншы бала. Әкесі Қойшыбай Исабайұлы 1943 жылдың 1 наурызында, ал анасы Күлзипа Садыққызы 1940 жылдың 20 мамырында Қызылорда облысында дүниеге келген. Бірақ Күлзипа апай 70-ке караған шағында бұл өмірмен қош айтысты. Кейіпкеріміздің анасы көп жылдар бойы туған жерінде Құс фабрикасында лаборант (зертханашы) болып, ал Қойшыбай ағай аграрлық колледжде бас бухгалтер болып елге қызмет еткен. Қазіргі уақытта Қойшыбай Исабайұлы зейнеткерлік демалыста. Салты мен дәстүрінің қаймағы бұзылмаған оңтүстік өңірінің қызы да туғанынан ата-анасының ақыл-кеңесін ойына түйіп, сана-

орта мектебінде оқыған. Сөйтіп орта мектепті аяқтағаннан кейін 1999 жылы Абай атындағы Жамбыл гуманитарлық колледжінің музыка бөліміне оқуға түсіп, оны 2003 жылы аяқтайды. Колледжде білім алып жүріп, «Алатау» ән-би Ансамблінің солисі болып жұмыс жасады. Кішкентай дарынды қыз, осылайша, өзіне тәжірибе жинақтайды. Онымен қоса, 2003

жылы Superstar.kz жобасында бақ сынайды және қорытынды финалға дейін жетіп, халықты өнерімен сүйсіндіреді. Сонымен қатар, Ғайни Қойшыбайқызы 2003 жылы колледжде оқып жүрсе де, «Шаншар» театрының солисі болып жұмыс істейді. Осылайша, Ғайнидің өнер жолындағы алғашқы қадамдары басталып кетті. Ол 2005 жылы барлық

жастар секілді арман қуып, Астана қаласына ат басын бұрады. Бас қалада Мемлекеттік филармонияға қызметке қабылданады. Жұмыс жасай жүріп, Тараз Мемлекеттік педагогикалық институтының Музыка факультетінің сырттай бөлімін 2007 жылы оқып, жоғары білімді маман атанып шығады. Мемлекеттік филармонияда қызмет етіп жүрген кезінде

сол кездегі Ішкі әскерге іссапармен, яғни концерттік бағдарламамен келеді. Сол кезде оның өнерін байқаған Ән-би Ансамблінің жетекшісі полковник Рахметжан Шамұратов әскерге келуге ұсыныс тастайды. Дегенмен, Ғайни Қойшыбайқызы «ол қалай болар екен?», «әскери саланың өз қиындығы бар ғой» деп ойланыңқырап қалады. Дегенмен, бала күннен әскери формаға өте қатты қызығып өскендіктен, бұл да бір мүмкіндік болар, әскери киім киіп, әскери адамдардың жанында боламын ғой деп, іштей ойлана келе 2009 жылдың аяғында жарты ставкамен қызметке қабылданады. Мемлекеттік филармония мен Ішкі әскердің екі ортасында жүріп, күн-түн демей еңбек етеді. («Өнер адамдарының барлығы солай ғой, екі-үш жерде қызмет етеміз» деп өзі күліп қояды) Бірақ 2011 жылдың қараша айынан бастап әскери келісімшартпен қазіргі Ұлттық ұлан, сол кездегі Ішкі әскер қатарына толық қызметке қабылданады. Ол кезде Ән-би Ансамблінің жетекшісі полковник Р. Шамұратов болса, одан кейін ансамбль жетекшісі майор Дархан Рахымғалиевпен де етене қызмет атқарып, қазіргі уақытта басшысы аға лейтенант Алпамыс Асылбектің қарамағында қызмет етіп жүр. «Уақыт – жүйрік. Кеше ғана мектеп табалдырығын аяқтап, музыкалық білім алу үшін студент атанып жатқан уақыт сияқты еді, міне, бүгін Ұлттық ұланның қатарында қызмет етіп жүргеніме он екі жылға жуықтапты. Мен қызмет атқарған уақытта үш жетекшімен қызметтес болыппын, қазіргі таңда Алпамыс Асылбекұлымен тығыз қарым-қатынаста, ұйымшылдықпен, бір үйдің жанұясындай қызмет етудеміз», – дейді кейіпкеріміз.

«Өнер жолында жүргеннен кейін, әр түрлі конкурс, байқауларда бағыңды сынауға міндеттісің» дейді кейіпкеріміз. Ғайни Қойшыбайқызы бірталай асуларды бағындырған Ұлттық ұланның өнерлі жұлдызы. Оның алғашқы бәйгесі колледж қабырғасында жүрген кезінде Superstar жобасынан бастау алса, 2007 жылы республикалық «Арай» конкурсына қатысып, Гран-при жүлдегері

атанады. 2008 жылы «Жас қанат» республикалық конкурсында дипломант атанады. Сонымен қатар, Уфа қаласында өткен «Урал-Муну» халықаралық байқауының жүлделі І орынын, «Шабыт» халықаралық байқауының ІІІ орын иегері атанған. Қырымда өткен «Восточный базар» халықаралық байқауында да бағын сынап, лауреат атанды. «Елім менің» патриоттық әндер байқауының І орын иегері атанған. «Қазақстан дауысы» байқауына қатысып, бағын сынаған. Ән-би Ансамблінің ұжымымен Башқұртстанда өткен VI Бүкіләлемдік фольклорлық фестивалде өнер көрсеткен. Дүниежүзінің 37 мемлекеті қатысқан бұл өнер бәйгесінде Ғайни Жұмашева да дәстүрлі әнді шырқап, қазақ елінің өнерін паш етті.

– Бала күнгі арнамының орындалғанына шүкіршілік етемін. Себебі, әнші болуды және әскери киім киюді армандайтынмын. Екі арнама да қол жеткіздім деп есептеймін. Ұлттық ұланның басшылығы мен жеке құрамына да өз атымнан алғыс айтамын. Үнемі қолдау танытып отыратын ұландықтарға бас иемін, – деді Ғайни Қойшыбайқызы.

«Көтермесе көңілді кір шалады» демекші, Ұлттық ұланның Ән-би Ансамблінде қызмет атқаратын қыз-жігіттер қиын да жауапты әскери қызмет атқаратын әскери қызметшілердің көңілін көтеріп, ән салып, өнерлерін көрсетеді. Ұжымның қатысуынсыз Ұлттық ұланның ешбір шарасы өтпейді, оның ішінде Ғайни Жұмашеваның орны тіпті бөлек. Сыңғырлаған дауысымен сахнаға шыға келген кезде әрқашан ұландықтар жоғары көңіл-күймен оның өнерін ерекше бағалайды. Сол себепті Ғайни Қойшыбайқызына тек қана сәттілік, отбасына амандық тілейміз!

Лейтенант
Құралай ЖҰМАҚЫЗЫ

СПОРТШЫЛАР ЖЕҢІСІ - ЕЛ МЕРЕЙІ

Құқықтық тәртіп әскері қоғамдық тыныштықты қамтамасыз етіп қана қоймай, спорт пен өнер саласында да ел абыройын асқақтатып жүр. Осылайша олар Ұлттық ұланның беделін арттыруға өз үлестерін қосады. Олардың қатарында ел мерейін асырып, көк тудың желбіреуіне атсалысып жүрген мамандар баршылық. Осы орайда, 2023 жылдың қорытындысы бойынша, Ұлттық ұланның мәртебесін биіктетіп, спорттың дамуына үлес қосып жүрген үздік спортшылармен таныстыратын боламыз.

Қатардағы Болат САПАР

Алдымен, Жауынгерлік даярлық Бас басқармасының дене дайындығы және спорт бөлімінің бастығы полковник Сәтжан Әбішевті сөзге тарттық:

– Көзді ашып-жұмғанша 2023 жылдың да аяқталуына санаулы күндер қалды. Жыл соңында әр адам өзіне-өзі есеп беріп, сараптама жасайды. Біз де өз тарапымыздан, бөлімнің атқарған қызметі мен спортшылардың жетістіктері туралы есеп береміз. Айта кетейік, 2023 жылы Ұлттық ұланның ХХІ спартакиадасы бағдарламасына сәйкес, әскери қолданбалы спорт түрлерінен волейбол, жекпе-жек ұрыс, Президенттік көпсайыс, штаттық қарудан оқ ату, спорттық жауынгерлік самбо бойынша чемпионаттар өткізілді. Ол спорттық шараға «Оңтүстік», «Орталық», «Батыс» және «Шығыс» өңірлік қолбас-

шылықтарының, Ұлттық ұлан Академиясы мен 6654, 5573 және 3656, 6636 әскери бөлімдерінің құрама командалары атсалысты.

Жылдың қорытындысы бойынша Ұлттық ұланның 1978 әскери қызметшісі түрлі спорттық нормативтерді орындады. Сонымен қатар, 2023 жылы өткізілген жарыстардың нәтижелері бойынша үздік бес спортшыны анықтадық. Олардың қатарында қатардағылар Сапар Болат, Еламан Қойшыбай және Арман Тұрымбетов пен Ержан Еренғайыпов, Мәди Амангелді бар. Аталған бес спортшы Ұлттық ұланның

2023 жылдағы үздік спортшылары атанды.

Құқықтық тәртіп әскері қатарындағы спортшылар бүгінгі уақытта Әлем, Азия чемпионаттарында түрлі Халықаралық жарыстарда өнер көрсетіп, жеңіс тұғырынан көрініп жүр, бірақ олар болашақта Олимпиада ойындары мен Әлем чемпионаттарын бағындырып, әскеріміз бен еліміздің дәрежесін одан да биік дәрежеге көтереді деген сенімдемін. Үмітті ақтау үшін көп еңбектену қажет, сондықтан спортшыларымызға алдағы жылы табыс тілеймін, – деді полковник С. Әбішев.

Ұлттық ұланның бес үздік спортшысы қатарындағы – 5451 әскери бөлімінің әскери қызметшісі қатардағы Болат Сапар 2001 жылдың 11 сәуірінде дүниеге келген. Самбо күресінен спорт шебері. Күреспен

айналысқанына 13 жыл болған. Болат Мұхтарұлы Қазақстанның 4 дүркін жеңімпазы, 2023 жылы Доминикано Республикасында өткен жағажай самбо күресінен Әлем чемпионатының күміс жүлдегері атанған. Азия чемпионы, Ақтау қаласында өткен (82 келі бойынша) Азия кубогының чемпионы, ТМД елдері ойындарының күміс жүлдегері.

– Менің спортқа деген қызығушылығым бала күнімнен басталды.

Мектепте дене шынықтыру пәнін ұнататынмын. Қазіргі уақытта бала күнгі арманым қол жеткізіп, спорт саласында өз жолымды таптым десем болады. «Шынықсаң, шымыр боласың» деген нақыл сөзді жаныма жалау етіп жүремін. Сол себепті, жасөспірімдерді спорт пен дене шынықтыруға бала күннен бастап дағдыландырып, бейімдеу керек деп ойлаймын.

Мен Ұлттық ұлан қатарындағы жетістіктерімді әрқашан Отанға және ұландықтарға арнаймын. Үнемі Ұлттық ұланның спортшысы екенімді ауыз толтырып айтып жүремін, сондықтан сіздердің қолдауларыңыз бен қолпаштауларыңыздың нәтижесінде одан да көп жетістіктерге жетемін деп сенемін.

16 желтоқсан – Тәуелсіздік күнімен және алда келе жатқан Жаңа жылмен барша ұландықтарды өз ағымнан құттықтаймын. Сіздерге ең бастысы – денсаулық пен бақыт, табыс тілеймін. Жаңа жылдан жақсылық пен үміт күтеміз ғой, сол арман-мақсаттарыңызға қол жеткізіп, бақытты өмір кешіңіздер. Сіздердің үміттеріңізді ақтаймын және ол үшін барымды салып, еңбектенетін боламын, – деді қатардағы Болат Сапар.

Қатардағы Ержан Еренғайыпов та үздік бестіктің қатарынан табылған әскери қызметші. Ол 1992 жылы 15 наурызда қазіргі Ұлытау облысы Қаражал қаласында дүниеге келген. 2008 жылы аталмыш қаладағы негізгі мектепті бітіргеннен кейін Қарағанды политехникалық колледжінің Автомобиль көлігін

Қатардағы Амангелді МӘДИ

техникалық баптау, жөндеу және пайдалану мамандығы бойынша «техник-механик» біліктілігін алып шықты. 2012-2013 жылдары Ұлттық Қауіпсіздік комитетінің қарамағында Шекара қызметінің 2535 әскери бөлімінде әскери борышын өтеген. Ал Ұлттық ұлан қатарындағы алғашқы қызметін Қарағанды қаласындағы 6505 әскери бөлімінде келісімшарт бойынша қызмет етуден бастайды, қазіргі таңда 5573 әскери бөлімінде әскери жасақ бастығы лауазымында қызмет етуде.

Спорт саласындағы жетістіктері: қазақ күресінен халықаралық дәрежедегі спорт шебері, дзюдо, самбо, жекпе-жек ұрыс, белбеу күресінен спорт шебері.

2023 жылы Петропавл қаласында өткен ҚР ІІМ спартакиадасы және қазақ күресі бойынша «Динамо» ДШСҚ ведомствоаралық спартакиадасында І орын, ҚР ІІМ Ішкі әскерінің 17 жауынгерін еске алуға арналған жекпе-жек ұрысынан ҚР командалық чемпионаты мен Шымкент қаласында өткізілген тәжік-ауған шекарасында қаза болғандарды еске алуға арналған жекпе-жек ұрысында ІІІ орын, Эл-Кувейт қаласында дзюдодан өткен Азия кубогының қола жүлдегері, Жетісу облысы Үшарал қала-

сында ұйымдастырылған қазақ күресі бойынша Әлем кубогының чемпионы, Семей қаласында өткен ҚР Ұлттық ұланының самбо және жауынгерлік самбо чемпионатының қола жүлдегері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ІІМ «Динамо» ДШСҚ самбо бойынша Чемпионаты мен дзюдо бойынша ҚР чемпионатында күміс жүлдегер атанды.

– Кез келген жетістігімді отбасым мен еліме арнаймын. Ұлттық ұланның басшылығы үнемі қолдау көрсетіп отырады, – сол үшін алғыс айтамын. Спорт үнемі қозғалыс пен жаттығуды қажет ететіндіктен, біз де барымызша спортты назардан тыс қалдырмауға тырысамыз. Ұландықтардың сенімін ақтап, бұдан да үлкен жетістіктерге жетеміз.

2023 жылдың үздіктері қатарынан табылғанымға өте қуаныштымын, еңбегімізді бағалағандарыңыз үшін рахмет, – деді Ержан Нұрланұлы.

Ал Астана қаласындағы 5573 әскери бөлімінің маманы қатардағы Мәди Амангелді 1998 жылы 26 сәуірде Астана қаласында дү-

ниеге келген. Ол да Ұлттық ұланның мықтыларының қатарынан табылған ұландық әскери қызметші. Бас қала – Астанада туылып, білім нәрімен сусындап, жоғары оқу орнын С. Сейфуллин атындағы Агротехникалық университетінде аяқтаған. Әскери қызметін 2021-2022 жылдар аралығында Ұлттық ұланда абыроймен өтеп шыққан.

2023 жылы жеткен жетістіктері бойынша, Петропавл қаласында өткен ҚР ІІМ спартакиадасы және қазақ күресі бойынша «Динамо» ДШСҚ ведомствоаралық спартакиадасында І орын, дзюдодан Азия кубогында (Эль-Кувейт қаласы) ІІ орын алды. Семей қаласында өткен ҚР Ұлттық ұланының самбо және жауынгерлік самбо чемпионатында ІІ орын иеленді. Қазақ күресі бойынша Әлем чемпионы, Сауд Арабиясындағы Эр-Рияд қаласында І орынға ие болып, чемпион атанса, Қазақстан Республикасы дзюдо бойынша чемпионатында қола жүлдегер атанған.

– Уақыт – жүйрік. Кеше ғана 2023 жылға аяқ басқалы жатқан едік, бүгін, міне, қорытындысы шығарылып, үздіктер құрамына менің де есімім еніпті. Әрине, қуанасың, бұл спортшыларға беріліп отырған мүмкіндік деп ойлаймын. Бізге деген ұландықтардың сенімінен шығып, жарыстың нәтижелі өтуіне тырысуымыз қажет.

Қатардағы Ержан ЕРЕНҚАЙЫПОВ

Қатардағы Еламан ҚОЙШЫБАЕВ

Жекпе-жекте алдымен қарсыласыңды зерттеп, жақсы танып алу қажет, сол кезде нәтиже болады. 2024 жыл барлық спортшы мамандар мен олардың бапкерлеріне жеңісті жыл болғай. Ал Ұлттық ұланның басшылық және жеке құрамына өз атымнан тек қана жақсылықтар тілеймін. Жеңісті, жемісті күндеріміз көп болсын, - деді қатардағы Мәди Амангелді.

Қатардағы Еламан Қойшыбаев пен Арман Тұрымбетовтер де мықтылардың тізімінде. Екеуі де 6655 әскери бөлімінде қызмет етеді. Еламан Еркенұлы 1995 жылы 18 қыркүйекте Ақтөбе облысы Қандыағаш қаласында туған. Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университетінде дене шынықтыру және спорт мамандығы бойынша білім алып шыққан. Еламан сонымен қоса, Қандыағаш қаласының мамандандырылған балалар-жасөспірімдер мектебінің де түлегі. Қазақ күресінен және самбодан халықаралық дәрежедегі спорт шебері, дзюдодан ҚР спорт шебері. Еламан жаттықтырушысы Эдуард Саламатпен бірге көптеген жетістіктерге жетіп, қазақ елінің намысын қорғап жүр. Ұлттық ұлан жауынгері спорттық самбодан Қазақстан Республикасының чемпионы, Астана қаласында өткен спорттық самбодан Азия чемпионатында күміс жүлдегер, ТМД елдерінің ойындарында самбодан III орын және Сербияның, Новисад қаласында өткен спорттық және жауынгерлік самбодан әлем кубогының чемпионы, Сауд Арабиясында Дүниежүзілік жекпе-жек

ойындарынан II орын иеленіп, Арменияда самбодан Әлем чемпионатының күміс жүлдегері атанған.

– Мен спортпен 12 жасымнан бері айналысып келемін. Мақсатым – жекпе-жектерде жіберген қателіктермен жұмыс жасап, әлемдік біріншіліктерде жеңіс тұғырынан көріну. Отан қорғау жолында спортты қатар алып жүргендіктен, Ұлттық ұланның Бас қолбасшылығы маған үнемі қолдау көрсететіндері үшін алғысымды білдіремін, – деді Е. Қойшыбаев.

Қатардағы Арман Тұрымбетов те Ақтөбе қаласының мақтанышы Қ. Жұбанов атындағы мемлекеттік университетінде дене шынықтыру және спорт мамандығы бойынша білім алған. Ол 2000 жылы 30 наурызда дүниеге келген. Самбо күресімен 11 жасынан бастап айна-

лысады, ҚР Самбо және жауынгерлік самбодан спорт шебері, самбо күресінен ҚР кубогының жеңімпазы, жауынгерлік самбодан ҚР екі дүркін чемпионы, самбо күресінен Бүкілресейлік турнирдің қола жүлдегері және басқа да республикалық, Халықаралық турнирлердің жеңімпазы. Алғашқы бапкері Егілман Исангулов пен қазіргі бапкері Ақаділ Убаевпен бірге жаттығып, әлі де талай жетістіктерге жетемін дейді.

Спорт адамның рухани әлемі үшін өте маңызды. Олай болса, мамандар спортпен жиі шұғылданып тұруға кеңес береді. Күйзеліске ұшыраған сәттерде де спорттан артық көмекші жоқ.

Олай болса, өздерін шымыр ұстап, әрі физикалық тұрғыдан мықтылық танытып жүрген Ұлттық ұланның үздік спортшыларына біз де өз тарапымыздан сәттілік, табыс және ең бастысы – денсаулық тілейміз. Еліміздің көк байрағын аспандатып, Ұлттық ұланның мәртебесін көтере беріңіздер!

**Лейтенант
Құралай ЖҰМАҚЫЗЫ**

Қатардағы Арман ТҰРЫМБЕТОВ

Батырлар рухы өшпейді

Тәуелсіздігімізді алып, халқымыздың рухани жан дүниесі жаңарған кезде әркім өзінің тарихи шежіресін кейінгі ұрпаққа мұра ету қамына кірісті. Бұл – жас ұрпақтың туған жерге деген шынайы сүйіспеншілігін арттыруға, өлке тарихымен танысуға, жұрт біле бермейтін кейбір көмескі тарихты, таңдаулы тұлғаларды тануға жетелеу. Сол арқылы ұрпақтар сабақтастығын сақтауға үлкен көмек болары анық.

Ізденіс жолында қазақ батырлары және олардың ел тағдырындағы тарихи орны дегенде, біз біріншіден, олардың тереңнен тамыр тартқан туған жер, Отан туралы идеясын бірінші қатарға қоямыз. Туған жерді қорғау, сақтау, келер ұрпаққа аманаттау, ел бірлігі, ел ынтымағы идеясы бізге жеткен барлық тарихи мұралардың алтын арқауы деп халқым үшін үлкен жұмыстар жүргіздім. Жамбыл ауданы Орталық ауылында Сүйіндік батырды, Баян ауылда Мықтыбай Бекайдарұлын, Есіл ауданы Өрнек ауылында Жанатай Жәңкеұлын, Айыртау ауданы Орловка ауылында Жанатай Ақанұлы, Солтүстік Қазақстан Университетінің құрметті профес-

соры тарих ғылымдарының кандидаты Анатолий Плешаковпен бірге, 17 ғасырда өмір сүрген Ырыс-тегі Төлеқұлұлы Жәнібек батырдың жерленген жерін анықтап, батырдың Сүйіндік батырдың зиратынан алыс емес жерде жерленгенін анықтап, Жарғайын ауылында (он бес батыр) Жұмық, Қанай т.б. батырлар жайында көптеген деректер, дәлелдер таптық.

Сакалыңнан айналайын қарт бабалар,

Ұрпағыңа не айтасың артта қалар.

О, тірілер, шежірелер қалдырыңдар,

Қанеки, нелерің бар салтқа жарар, – деп ақын Мұқағали Мақатаев

айтқандай, кіндік кесіп, кір жуған қасиетті жердің, елдің батырлары туралы тарихи шындықтың уақыт озған сайын құндылығы артуда. Білгенімізді жазуға ұмтылыс жасау біз сияқты аға буын өкілдерінің борышы деп білемін. Ұлы тұлғаларымыздың жұртқа беймәлім кей тұстарын жаңа заманның ұрпақтары білсін, көрсін, естісін деген ниет кейде қолға қалам алдыртатыны рас. “Баяғының құрметтісін білмеген елде болашақ та жоқ”, – деп еді Ғабит Мүсірепов. Мен осы мақаламда бірнеше тарихи тұлғалардың байланысы хақында баяндағанды жөн көрдім.

Солтүстік Қазақстан облысында өте көптеген батырларымызға ескерткіштер, мүсіндер, мазарлар тұрғызылып бой көтерілуде. Біздің міндет - олардың ерлік істері туралы тарих тереңінен жеткен өлең-жырларды, аңыз-әңгімелерді жинастырып, зерттеп-зерделеп, тарихи оқиғаларды, елге еңбегі сіңген батырлардың есімдерін қалпына келтіру.

Былайғы жұрт біле бермейтін шығар, Ашамайлы керейдің Еменәлі атасынан тарайтын Қантай сұлтан

әрі би, әрі батыр болған екен. Ал сол Қантай – Ер Жәнібектің інісі. Жәнібек батыр Төлекұлы XVII ғасырдың басы қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы, Жамбыл ауданы, Еменәлі жалы қонысында өмірге келіп (қазіргі Архангелка ауылының орны), XVII ғасырдың үшінші жартысында сонда жерленген. Белгілі қолбасшы, Толыбай батыр Дәуленұлының сардарының бірі. Еділ және жоңғар қалмақтарына қарсы ерлік көрсеткен. Үргеніш қаласындағы медреседе оқып, Құран хадистерінен басқа араб, парсы, ежелгі түрік тілдерін үйренген екен. Туған ауылына келген соң бала оқытумен де айналысқан. Жәнібек батырдың ұрпақтары қазіргі кезде Жамбыл ауданының Архангелка және Үлгі ауылдарында, біразы Петропавл қаласында тұрады. “Қабылдау”, “Хасан-Мариям” поэмаларының авторы, ақын әрі ағартушы Біржан Берденұлы да – Жәнібек батырдың ұрпағы. Қантайдың Жанғозысынан тарайтын Жолаң батыр Сармантайұлы да – Жәнібектің жолын қуған туысы. Ол XIX ғасырда өмір сүрген. Солтүстік Қазақстан энциклопедиясының 285-бетінде жазылған деректер бұл сөздерімізге дәлел бола алады.

Толыбай сыншы Дәуленұлы (1603-1680) заманында Қазақ, Ноғай (Қарағаш, Маңғыт рулары), Қарақалпақ, Сібір татары (Ескер, Барабы, Құралаш рулары, Шалабай естектерінің (Челябинск башқұрттарының) біріккен әскерінің ордабасысы болыпты. Барабы, Ескер, Құралаш руларының, Шалабай башқұрттарының жасағының қазақ әскерінің құрамында болуына оларға қазақ хандығының ықпалы басым болуы себепкер болған екен. Қожабергеннің өз әкесі Толыбай сыншы да, атасы Дәулен батыр да, бабасы Таузар сардар да өз замандарында үш жүздің әскербасылары және орта жүз қазақтарының ардақты ел билеушілері болыпты. Оларды өздерімен тұстас ақын-жыраулар өлендеріне қосып, ерліктерін жырларына арқау етіпті (шежіре деректері бойынша). Жыраудың анасы – Ақбілек Баянауыл өңірін мекендейтін Орта жүз Сүйіндік Арғын Айдабол бидің қызы екен. Толыбай сыншының өз анасы Жамал кезінде Самарқанд шаһарын және оған қоса Самарқанд уәлаятын билеп-төстеген, сол

шаһарда үлкен ғимараттар салуға үлес қосқан, медресе ашқан. Кіші жүз ішінде Әлімұлының Төртқара руынан шыққан әйгілі Жалаңтөс Баһадүр Сейітқұлұлының (1576-1656) туған апасы екен. Сол себепті Толыбай сыншы қолбасшы өзінің Майлы би, Өтежан, Өтегелді, Өтеген, Өтепберген, Өтеулі, Өтеміс, Қарабас, Әмір, Өмір, Темір, Батыр, Бабыр, Бадыр, Өтебай, Өтеғұл, Еділ, Жайық, Қожаберген есімді ұлдарын нағашылары Ақша би, Жалаңтөс Баһадүрдің Самарқанд, Үргеніш, Бұхара шаһарларындағы жоғары дәрежелі діни білім беретін медреселерде ұстаздық қызмет атқаратын өнерлі, білімпаз ұлдарына ертіп апарып, солардың үйлеріне қойып, сол білім ордаларында оқытады. Толыбай сыншының жиырма төрт баласының он тоғызы аталмыш қалалардағы медреседе оқып, хадимше сауаттарын жетілдіріп, діни білімдерін толықтырып, көне түрік, араб, парсы, өзбек тілдерін жақсы үйреніп, сол оқу орындарын өте жақсы тәмамдап шығыпты. Жәнібектің соғыста көрсеткен көзсіз ерліктерін жоғары бағалаған Жәңгір хан оны “Ашамайлының Ер Жәнібегі” деп атағаны да кей деректерде кездеседі. Шайқастарға Жәнібекпен бірге оның ағасы Қантай да қатысып, батыр атанады. Жәңгір хандық құрған кез 1628-1652 жылдар аралығы десек, атақты Орбұлақ шайқасы да осы кезде болғаны белгілі. Жәнібек пен Қантайдың өмір сүрген жылдары да осы Жәңгір ханның хандық құрған кезеңіне сәйкес келеді. Жоңғарлармен соғыста әлденеше рет жекпе-жекке шығып, мерейі үстем болған ержүрек Ағынтай батыр да осы кезде өмір сүрген.

Орбұлақ шайқасы қазақ халқының Жоңғар шапқыншылығына қарсы азаттық соғысындағы алғашқы бетбұрыс болып тарихта қалды. Бұл – 1643 жылдың жазында Қазақ хандығының қолын басқарған Жәңгір хан мен жоңғар қолы арасындағы шайқас еді. Ол кезде Жәңгір бастаған қазақ қолы Орбұлақтың қия беткейіндегі 600 қойтасты паналап, ор қазып, елу мың жауын ұлы жебемен қарсы алған. Академик Манаш Қозыбаев «Қазақстан сарбазы» (2001 жыл, 19 қаңтар) басылымында шыққан мақаласында бұл шайқас туралы: “Жәңгір қазақ жерінің қорғанысы мен бекінісінің инженер-

лік мүмкіндігін сауатты пайдалана алған. Тау басынан тас жаудырып, жауды ілгері жүргізбеген, ал ұзын әрі тар дәліз іспеттес тау қойнауы жауға үрей туғызған”, – дейді.

Бұл ерлік, біріншіден, қазақ жасағының отаншылдық рухы мен намысы десек, екіншіден, Жәңгір сияқты соғыс өнерін жете меңгерген қаһарман қолбасшының әскери шеберлігі еді. Осындай қиын сәтте Самарқаннан 23 мың қолды бастап Жалаңтөс Баһадүрдің келуі қазақ сарбаздарының рухын тіптен көтеріп жібереді. Сөйтіп, бұл соғыста Жәңгір хан жеңіске жетеді.

Ғалым Манаш Қозыбаевтың «Өркениет және ұлт» атты еңбегінде бұл жайында: «Салқам Жәңгірмен қосылып, қазақ елінің тұтастығын сақтауға сіңірген еңбегі оның даналығын танытады», – делінген.

Өтеген Өтеғұлұлы ұлы жүз Дулат руынан шыққан. Оның бабасы Сырымбет 1693 жылғы Орбұлақ шайқасына қатысқан. Салқам Жәңгірдің 600 сарбазының ішінде болған Ағынтай батыр 1599-1672 аралығында жасаған. Халық арасында «Салқам Жәңгір» атанып кеткен Жәңгір хан 1635 жылы болған соғыста қолға түсіп, көп ұзамай тұтқыннан босап шығады. 1652 жылы қазақ-жоңғар арасында болған шайқаста жеңіліске ұшырап, қайтыс болады. Ол – қазақ халқының азаттығы жолында үлкен ерлік көрсетіп, артына өшпес із қалдырған нағыз батыр. Алайда Ер Жәнібекпен екеуінің арасындағы ағалық-інілік қарым-қатынас хақын да көп айтылмай қалып жүр.

Мықтыбай батыр – Жамбыл ауданы Баян ауылының мақтанышы. Қазақ ел сенген азаматтың адалдығы мен асылдығын, қажыр-қайраты мен қайсарлығын, қарапайымдылығы мен қайырымдылығын шынайы бағалаған кезде ақиық қыранға балайды. Мықтыбай ағамыз да қыран тұрпатты, азамат деген атты кісілікпен көтерген тарихи тұлға. Ел басына күн туған кезде өз қатарымен бірге ата жұртын, туған-туысқанын, күндерін көріп отырған малдарын жаудан қорғауға атсалысты. Қазақ жеріне жайлымын кеңейту мақсаты алға қойды. Бұл кезде Мықтыбай және оның замандастар жау шапқыншылығына қарсы қолдарына қару алып соғысқа үлкендермен бірге араласты. Халқымызда «жылқыда да жылқы бар, қазанаты

бір басқа, жігітте де жігіт бар, азаматы бір басқа» деген сөз тіркесі жай айтылмаған. Жаумен қарама-қарсы келгенде, жекпе-жек қақтығыста тек қарулы, жүректі ғана қарсыласын жеңген. Мықтыбай талай жаудың батырларымен жекпе-жекте жеңіп, ерлік танытқан. Ел ішінде Мықтыбайдың қалмақтың батыры Едгонжукпен жекпе-жекке шыққаны және оның жеңісі есте сақталған. Мықтыбай батырдың қалыптасуына өз заманының әсері мол. Бүгінде Мықтыбай батыр және оның серіктерінің орны өрде, рухы төрде. Теріскей ауылының – жүрегі, асыл дінгегі, мықты тірегі, өз заманында әскерге бас болып, өздері жас болып, жауына қас болған, Алладан байлық сұрамай, бақ сұрамай, тірі жаннан бап күтпей таудай биік талапқа, ата-баба аруағына сыйынып, еңіске салсаң төске озған тұлпарың, бейбіт өмірін сүріп, малын бағып жатқан, «малым - жанымның садағасы, жаным - арымның садағасы» деген қазағымның төл құжаты. Соғыстың аты – соғыс. Біреу жеңеді, екіншісі - жеңіледі. Алма кезек сәттер көп болған. Мықтыбай батыр қалмақтармен бірнеше жыл соғысқа қатысып, 29 жасында Орталық Қазақстанда жау қолынан қаза болған. Бүгінгі күнде бұл тарих қойнауында қалған ақиқат. Өткен әр кез – тарих.

XVIII ғасырдың 70 жылдары қазақ елінің Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресі ел бастаған хан, би-шешендері мен батыр-көсемдері, халықтық сыртқы жауға жанқиярлықпен қарсы соғысы, ел мен жердің тұтастығын сақтауда, еліміздің ұлт болып сақталып қалуға өшпес ерлігі есімізден мәңгі ұмытылмасы хақ. Көрнекті мемлекет қайраткері, есімі жауынгерлік ұранға айналған, даңқты қолбасшы, дарынды дипломат Абылай ханмен тізе қоса қол бастаған батыр бабаларымыз: Ер Жәнібек, уақ Баян, қанжығалы Бөгембай, қаракерей Қабанбай, шапырашты Наурызбай сияқты батырларымыз аз болмаған.

Сол бір зұлмат жылдары Абылай ханның қол бастаған сенімді серігі, батыры бола білген орта жүз Ашамайлы керейдегі Еменәлі батыр тармағындағы Дәулетімбет батырдың ұлы Сүйіндік батыр еді. Сүйіндік батырдың туған жері, қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы Жамбыл ауданы Орталық ауылындағы Сүйіндік көлінің маңайы. Солтүстік өңірді жау әскерінен босатқаннан кейін, Сүйіндік батыр Дәулетімбетұлы Абылайханмен батыс өңірді де жау әскерінен босату жорықтарына қатысады, сол жақта жараланып, хәлі әлсіреген кезде, Абылай ханға Сүйіндік батыр аманат айтқан: «алай-пұлай

болып кетсем, туған жеріме апарып жерлерсіз»-деп. Өзінің мықты қолбасшысының аманатын орындауға Абылайханның тапсырмасымен серіктері Сүйіндік батырдың әлсіз денесін әкеле жатқан кезде, Көкшетау өңірінде батыр көз жұмады. Қаралы хабарды естіген Абылайхан айтты деген сөз қалған екен: «Бәйтерегім Сүйіндік, сен аттан түскенде, қалың ел болып күйіндік».

Алдымен Сүйіндік батырдың жатқан жерін анықтамақшы болып, осы өңірдің тумасы Сәркен Мүтәлапұлы мен бірге ескі қорымға бет алдық. Шоқ тоғайлар, жарқыраған көлдер мен жыралардың бойын қуалаған даланың қым-қиғаш соқпақ жолдарымен жүріп келе жатқанымызда алыстан бір биік төбе көзге шалынды. Алайда, жолымыз батпаққа тіреліп, қасиетті мекенге тура жету мүмкін болмады. Сөйтіп, біздің бірнеше шақырым айналма жолмен жүруімізге тура келді.

Көне қорым жағалауында құрағы жайқалған, айдынында үйрек-қаздары қалқыған екі көлдің ортасында орналасқан екен. Аумағы ауқымды, әр жерден қабір үстінен салынған тас тақталар мен күмбездер көзге шалынады. Қорымның ең ортасындағы қабірдің жанында жалғыз қайың өсіп тұр. Оның айналасында ондаған сарбаздар жерленген. Жер-

гілікті ақсақалдардың айтуларынша, осы маңайдағы үлкен жазықта Сүйіндік батыр басқарған қазақ қолы жоңғарлармен шайқасқан. Бұл туралы деректі біз осы ауылдың тумасы С.Жолаушинның 2014 жылы шыққан «Орталық» деген кітабынан да кездестірдік. Бұл кітапта Керей руының шежіресі келтірілген, оның ішінде Сүйіндік батырдың ата тегі мен ұрпақтары туралы мәліметтер де бар. Батырдың артында екі ұлы қалған екен. Олардан тараған ұрпақтар бүгінде Солтүстік Қазақстан облысының Жамбыл ауданында және Ресейдің Қорған облысының шекаралас аудандарында тұрып жатқан көрінеді. Сүйіндік батыр мен оның сарбаздары жерленген зираттан бірер шақырым жерде тағы бір үлкен қорым бар. Қабір үстіне салынған обалар мен тақталардың нобайы мұнда адамдар XVIII ғасырдан бастап жерленгенін көрсетеді. Бұл жерде біздің уақытқа тиесілі жас қабірлер де бар. Көне қорымның ортасында үлкен оба орналасқан. Үйіндінің пішініне қарағанда, оба ерте темір дәуірінде тұрғызылған. Қазақ даласында, оның ішінде Қызылжар өңірінде де, жаңа зираттарды ежелгі қорғандардың маңайынан салу дәстүрі орта ғасырлардан бастап болғаны белгілі.

Біз Сүйіндік батыр мен оның сарбаздары жерленген қорымды Қазақстанның киелі орындары тізіміне енгізу, бұл жерге ескерткіш орнатып, тарихи - экскурсиялық орынға айналдыру туралы ұсыныс жасадық. Біздің ойымызша, Қазақстанның шынайы тарихын жазу үшін өлкетанушылар мен тарихшылар әлі көп ізденіп, есімдері ұмыт қалған батыр бабаларымыздың аттарын анықтау, ерліктерін дәріптеу бағытында қажымай-талмай еңбек етулері керек. Ежелден қазақтың мекені болған Қызылжар топырағында қасиетті жерлер өте көп. Солардың бірі – қазіргі Есіл ауданына қарасты Бұлақ ауылының жанындағы Құлсары батыр жерленген адыр. Құлсары Абылай хан тұсында жауға қарсы қол бастаған батырлардың бірі болған және оның ержүректігімен қоса, әулиелік қасиеті жайында да аңыздар бар.

Бүгінде дендеріне шипа іздеген жандар еліміздің түкпір-түкпірінен келіп, әулиенің басына қонып, Алладан жандарына медет тілейді.

Емделіп кетіп жатқандары да баршылық. Бұл – соңғы кездері ғана белен алған үрдіс емес, батырдың басына зиярат етушілер бұдан бұрын да болғанын ақсақалдар айтып отыр. Қарағай ауылының тұрғыны Өтеген Жүсіпов Құлсары әулиенің бейіті туралы мынадай әңгіме айтады: «Құлсары әулие жерленген жер Бұлақ ауылының оңтүстік-шығысында, ауылдан 8-9 шақырымдай жерде орналасқан. Осы үстірт үстінде басқа да зираттар бар. Бала кезімізде осы үстіртке барып, аруақтарға өзімізше дұға оқып, бет сипап қайтатынбыз. Сондағы байқағанымыз, зираттардың тастары арасында садақаға тасталған күміс ақшалар жататын. Үстірт маңайында жерошақтың орындарын, түрлі-түсті маталардың қиындыларын көретінбіз. Үлкендерден сұрағанымызда, алыс-жақын жерлерден ауруға шалдыққан адамдардың әулие зираты басына түнеп, тауап ететіндерін айтушы еді».

Құлсары бабамыз түрлі шөптерден дәрі-дәрмектер жасап, ауру-сырқауларды емдейді екен. Риза болған халық ол кісіні «әулие» деп атай бастайды. Ол қайтыс боларда: «Көзімді жұмғаннан кейін мені ана адырдың басына жерлеңдер. Егер үш жылдан кейін қабірді ашып қарағанда, денем бұзылмаса, сонда ғана маған «әулие» атын беріңдер», – депті. Ел-жұрты Құлсарының бұл аманатын орындап, қабірін ашқанда, батырдың бейітінен бір ғажап жұпар иіс шығады. Бұл хош иіске таңғалған халық сол жерде Құлсарыға «әулие» атын берген екен. Қазір бұл адыр Құлсары әулие атымен аталып кеткен. Құлсарының әулиелігі туралы ел аузында тағы бір аңыз бар. Ол жасы жетіп қартай келе, өлім сағатының таяғанын сезіп, екі ұлын жанына шақырып, мынадай аманат айтқан екен: «Мен о дүниеге аттанған соң жуып, кебіндеп, ауыл сыртына киіз үй тігіндер де, мәйітімді сонда қойып, күзетіндер. Үш күннің ішінде осы үйдің алдына бір ақ түйе келіп шөгер, соған менің мәйітімді артамындар да, түйенің соңынан ересіңдер. Түйе жүріп отырып межелі жерге жеткенде өзі шөгер, сол жерге мені жерлейсіндер», – деген екен. Айтқанындай, әулие қайтыс болып, балалары арулап, ауыл сыртына киіз үй тігіп, мәйітті сонда апарып қойып, өздері күзетуге кіріседі. Екі-үш

күннің шамасында, әулие айтқандай, киіз үйдің алдына келіп ақ түйе шөкен көрінеді. Балалары мәйітті түйеге мұқият артып, өзіне ғана белгілі бағытқа бет алған түйенің соңынан ілеседі. Түйе сол жүргеннен жүріп отырып қазіргі бейіті тұрған үстірт үстіне келіп шөгеді. Сөйтіп, Құлсары әулие өзінің өсиетімен осы жерге жерленген екен».

Бүгінде батырдың ұрпағы және басқа жанашыр азаматтар «Құлсары» атты қайырымдылық қорын құрып, батырдың басына мазар салып жатыр. Жалғызтаудың батыс беткейінде, таудың сілемі тәрізді үстірттің үстінде, Бұлақ ауылының түстігінде жерленген Құлсары әулиенің мазарының құрылысы жақында аяқталып та қалар. Мазар Ақтаудан әкелінген ақ тастардан өрілуде. «Бірлік - біздің барлық жеңістеріміздің алтын қайнары, ел қорғағанда күш-қуат берер асқақ айбары. Осыны әрдайым жадымызда ұстауымыз керек. Жаһандану заманында тағдыр талайымен бөлініп кеткен, тілі, ділі, діні мен тегі бір түрік халықтары ХХІ ғасырда ынтымақ жарастыруы қажет. Сөйтіп, саясатта, экономикада, ғылым мен технологияда өзара ықпалдастық пен байланыстарды күшейте беруіміз керек.

Қазіргі таңда біріккен ұлтты, тәуелсіздігімізді, өз жерімізді сақтау мақсатында, осындай саңылақтар тобында болған, қазақ елін жоңғар басқыншыларына қарсы шайқастарға қатысқан Жәңкеұлы Жанатай батыр. Жанатай батыр қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы Есіл ауданы Өрнек (бұрынғы Жанатай) ауылында дүниеге келген. Бүгінгі күнге дейін осы елдің жастары бастаған, ел азаматтары қолдау көрсетіп Жәңкеұлы Жанатай батыр бабамызға арналып 2021 жылы облыстық конференция өтті, конференцияға бабамыздың ұрпақтары қатысты, 2022 жылы Жанатай батырдың ат үстіндегі мүсіндік композициясы Өрнек ауылының қақ ортасыннан бой көтеріп, ас беріліп, ат жарыстары мен ұлттық ойындар ойнатылды. Аудан орталығынан үлкен көшеге есімі беріліп, ел азаматтары мазар салуды жоспарлап отыр. Бұл бастаманың жеңісі деп ұғынуға болады.

**Жанбатыр САРТАЕВ,
Әсемгүл ҚЫДБЕКОВА**

Сіздің Ұлттық ұлан жайлы журналыңыз